

UNITÁRIUS ÉLET

55. ÉVFOLYAM 6. SZÁM
2001. NOVEMBER-DECEMBER

Kéthavonta megjelenő folyóirat

**Békés, boldog karácsonyt
kívánunk
minden kedves
olvasónknak!**

Juhász Gyula KARÁCSONY FELÉ

Szép Tündérorság támad föl szívemben
Ilyenkor decemberben.
A szeretetnek csillagára nézek,
Megáll egy titkos, gyönyörű ígéret,
Ilyenkor decemberben.

„Bizalmas szívvel járom a világot,
s amit az élet vágott,
Behegesztem a sebet a szívemben,
És hiszek újra égi szeretetben,
Ilyenkor decemberben.

„És valahol csak kétkező beszédet
Hallok, szomorúan nézek,
A kis Jézuska itt van a közelben,
Legyünk hát jobbak, s higyünk rendületlen,
S ne csak így decemberben.

A TARTALOMBÓL

Karácsonyi áhítat

Teológiai műhely

Az apostoli igehirdetés (Befejező rész)

Akik előttünk jártak...

Baldzs Ferenc (2. rész)

Abrudbányai Rédiger Géza

Egyházi hírek

Kereszténység és kultúra

Pilinszky János: Ars poetica helyett

Ember a hatalomban

Gondolatok a könyvtárról

Könyvszemle

Egyházközségeink életéből

Gyerekeknek

Békességben és boldogságban eltöltött ünnepeket kívánva szeretettel hívjuk és várjuk kedves testvéreinket 2002. január 1-jén délelőtt 11 óra-kor tartandó újévi istentiszteletre a budapesti Nagy Ignác utcai templomba.

Ez alkalommal szolgálatot teljesít Rázmány Csaba püspök, majd azt követően 12 órai kezdettel hagyományos püspöki fogadás lesz az első emeleti gyülekezeti terem-ben.

Köszöntőt mond Balázs László egyházi főjegyző, és beszámolót tart Mikó István egyházunk főgondnoka.

... „Már-már csendes véget ér
E fáradt esztendő,
Már megáll a kikötött nyér
Sajkánk, mely veszendő
Volt a zúgó szélvészekben,
Fájdalmakban, súlyos szenvedésekben.
...Isten, szállíts békébe
Az új esztendőre,
Terjeszd éltünk körében,
Áldásid fejünkre,
Bűneinket, oh, töröld el
S bocsáss által minket csendes lélekkel.”

(részlet az unitárius énekeskönyv 313. sz. énekéből)

„Végül testvéreim, le-gyetek jó egészségben, épüljetek, vigasztalód-jatok, egy értelemben legyetek, békességben éljétek és a szeretetnek és békességnek Istene lesz veletek.”

(2 Korintus 13,11)

a
**Magyarországi
Unitárius Egyház
Elnöksége**

Kedves Olvasóink!

Mire az Unitárius Élet 2001. évi utolsó, 6. számát kézbe vehetik, az egyte-mes keresztény egyház folytatja Advent ünneplését, így készülve, ekképpen „várakozva” karácsony érkezésére.

Az Újszövetség egyik legjobb leírásában, Lukács evangéliumának második részében, amely Jézus születését beszéli el, betlehemi pásztorokról olvasunk, akik a városon kívül, a szabad ég alatt tanyáztak nyájukkal. Azon az éjszakán egy angyal jelent meg előttük, és tudatta velük, hogy világra jött az üdvözítő. „Es hírtelen – folytatja Lukács – mennyi seregek sokasága jelent meg az an-gyallal, akik dicsérték az Istent és ezt mondták: dicsőség a magasságban Isten-nek, és a földön békesség és az emberekhez jóakarát.”

Békesség. Igen: ezt kell hoznia a karácsonynak, a sok-sok évszázad óta megismétlődő karácsonyoknak. Ez az, amit adventkor várunk. És mielőtt a vi-lág aktuális szörnyűségeire gondolva azt mondanánk, hogy mindez csak ámi-tás, önbecsapás, gondoljuk meg, milyen lenne a világ, ha évről évre nem hang-zottak volna el, s újra és újra nem hangzanának el ezek az igék.

a szerkesztőség

HELYESBÍTÉS

Az előző számban tévesen szerepelt a felielős kiadó. Helyesen: Heltai Gáspár Kft.

Felhívjuk Olvasóink fi-gyelmét, hogy a 2002. évi Unitárius Életre történő előfizetésüket az év végéig rendezzék, mert a jövő év-től csak az előfizetők szá-mára postázzuk a lapot!

Megértésüket köszönjük.

Laphiáldonos:
Magyarországi Unitárius Egyház

Felielős szerkesztő:

Balázs László

Főszerkesztő:

Kázmér József

Főszerkesztő-helyettes:

Muska Ibolya

Szerkesztőegység főke:

Sándor Attila

SZERKESZTŐSÉG CÍME:

V. Nagy Ignác utca 2-4. Budapest, 1055.

Telefon/fax: 311-2801

Tarjásti a Magyarországi Unitárius Egyház.

Előfizető:

egyházi központokban személyesen,

vagy egyházi csekkben.

Évi előfizetési díj: 1200,- Ft

Egyes szám ára 200,- Ft

Magyarországi Unitárius Egyház.

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk

viszsa.

Felielős kiadó:

Heltai Gáspár Kft.

Index: 25 842

Készült:

az ETO-Print Nyomdaipari Kft.-ben

Felielős vezető: Balogh Mihály

HU ISSN 0133-1272

A Magyarországi Unitárius Egyház
internet címe:
www.unitarius.hu

KARÁCSONY

A vizsgázó ifjak gondba merülten készítik a vizsgai tételek alapján adandó felelet vázlatát. Írnak, rajzolnak ki-ki a maga módján. Egy közülük nem ír, nem rajzol, csak a messi üresség-be bámul, arcán viszont átszellemült boldog öröm ragyog, mint a kisgyermeknek, aki újból átéli a csak az ímént hallott szép mesét.

Úgy látszik készen vagy a feleletadásra – szólott a vizsgáztató: olvasd hát tételeid! A vizsgázó növekedés különös meghatottsággal olvasta a keskeny papírra írt feladat szövegét.

Ki a legtehetségesebb művész számodra? Mely alkotása tetszik a legjobban? Számomra – kezdi feleletét a vizsgázó diák – a legtehetségesebb művész édesanyám. Sok szép alkotása közül részemre a legkedvesebb karácsony képe. Nem ültetből vásárolt ecsettel, nem préselt papírra, sem keretbe feszített vászorra festette csodálatos képét, hanem gyermekim lelkeim élettáblájára. Ecsetje a megtestesült szeretet volt. Őlébe ültetett, égő tűz volt tekintetében, boldogság ragyogott mosolyában. Drága könnyesepp lopakodott zseme sarkába. Dolgos keze újjal simogatta, fésűlgette, kócos hajamat.

Tudod az úgy volt édes gyermekem – szénézni kezdte mondanivalóját.

„Egy csodálatosan szép éjszaka, a ragyogó fényes csillagok nagy versenyfutást rendeztek az égbolton. Az egyik, a legfényesebb mindig az élen járt. Ő érkezett a leghamarabb a célhoz, és egy kicsi betlehemi istálló felé hirtelenül megállt. Jaj de fényes volt... Aztán érkeztek a többi társai, és valamennyien pihenőt tartottak. Mindenki csodálta a szokatlan, tündöklő látványt. Még a pásztorok is felfigyeltek rá. Mit jelentessen a csodálatos határ és tünényem – kérdezni kezdtek egymással. Siessünk mi is a csillagok fénye irányába. Aztán kíváncsi igyekezettel útnak indultak. Az ég kárpitján az angyalok kórusa jelent meg, mintha egy óriási nagy színpadon lennének, hogy millió színű reflektorával rájuk világítsa a csillagok ragyogó fénye. Majd pedig felcsendült az angyalok karának égi üzenete, gyönyörű éneke: Dicsőség a magasaságos mennyekben Istennek, a földön béke és az emberekhez jóakarata. Útra kelnek a keleti bölcsek, a három királyok és mindannyian a látni vágyókat. Hadd lássák a jászolbölcsőben az ígért beteljesedését, az álmban mosolygó újszülött Jézuskát, a boldog édesanyját, Máriát, a drága jó édesapát, Józsefet. És a csillag, amelyet napkeleten láttak előttük ment vala...”

Csodálatos varázsa van a képnél, mondta a vizsgázó ifjú. Valahányszor rá gondolkodok gyermek leszek újra. Jó anyám ölébe ülök, hogy így várjam karácsony gyönyörű ünnepét.

Testvérem, te ifjú lélek, aki előtt még nem bontotta ki teljesen zászlaját az emberi élet. Vagy te, aki már kitápost magad számára azt az utat, melyen járva, ha nehéz munkáival is biztosítottak látod kicsiny családod fenntartási lehetőségét. Vagy te, kinek hajszálait főhérré festette a múlt idő színező ecsetje, ha töled azt kérdeznék most, hogy ünnepelni kívülsz, mint jó kereszténynek, melyik tetszik a legjobban, melyik a legszebb, mit felelél?

Ugye csak ennyit mondanál meghatódva, hogy a karácsony. Miért?

Talán azért, mert lényegére csaknem kétezer esztendő történelme nyomta rá értékbeliségét, és számodra a

És íme a csillag, amelyet napkeleten láttak, előttük megy vala...

Mt. 2:9-11

A szent szülőpár félt gondokkal és aggodalommal kísérté gyermeke, a kis Jézus minden lépését, hogy testben és lélekben, emberek előtt való kedvességben történő növekedését ne zavarja semmi sem.

A betlehemi jászolban a csecsemő mellett ott volt elrejtve a boldogság és szomorúság, az öröm és bánat, a dicsőség és megalázás, a szenvedés és a megdicsőülés csírája is.

Ott van a bölcsőben a 12 esztendő, mikor tanújelét adja okos értelmének midőn a jeruzsálemi templomban felnőttekkel, papokkal beszél, vitatkozik.

Ott van a szent elhatározás, hogy életét egy boldogabb emberi élet megteremtésének szenteli. Ott van a nagy életfeladatra való felkészülés, az a gyönyörű munka melyet tanítványaival végez Istenországa építésében.

Ott van tanítvási elismerésének ünnepélyes menete, amikor virágot szórnak lábál elé, és hozsánna üdvözléssel köszöntik. Ott van a Golgota hegye, a durván ácsolt fakerezt, a töviskoszorú, hogy megcsúfolva megalázzák. De ott van a megdicsőülés is, melynek bizonyítéka a 2001. karácsony, a mai nap ünnepe.

Milyen nagy a hasonlatosság. A szent szülőpár olyan, mint a te szüleid. A te bölcsőben is ott ringott életed minden mozzanatának csírája. Jó szüleid sok gondja, nehéz munkája és aggodalma kísért az otthonról az iskoláig, hogy felkészülten nézhess szembe elvégzendő életfeladattal. Aztán félt gondokkal kísérték, mikor ki-röppentél a régi fészekből, hogy önálló életutadon haladj. Sok szeretettel mindent neked adnának, drágábat, mint az arany, mint a tömjén vagy mirha.

Ott van munkád sikere, minden boldogságod vagy gyötrelmetjes szomorúságod. Ott van a megpróbáltatásoknak sok-sok nehéz perce, pusztítása. Ugye testvérem ez a nagy hasonlatosság adja, hogy a legbensőségesebb ünnep a karácsony. Igen, mert ha jól meggondoljuk, karácsony a család ünnepe, melyet nagy készülődés előz meg. A lelkek egén kigyúl a szeretet legfényesebb csillaga, hogy utat mutasson az ajándékboltok felé, hogy ajándékkal boldogságot, meglepetést okozzanak egymásnak a család tagjai a gyertyafényben csillogó karácsonyfá alatt.

Ilyenkor mindenki hazaigyekszik. Levelet vagy karácsonyi üdvözlőlet küldenek a távollévők egymásnak.

Testvérem, akard-e, hogy ez ünnepünk most is szép legyen? Ha igen, légy gyermek újra, ülj édesanyád ölébe, hadd simogasson meg, hadd gereblyézzé ujjaiál kócos hajadat, és aztán hallgasd, hogy míg éltál szíval szólad: „És íme a csillag, amelyet napkeleten láttak előttük ment vala...” bemenvén a házába meglátták a gyermeket, megnyitván tarsolyaikat ajándékokat adtak: aranyat, tömjént és mirhát”.

Aztán vidd magaddal lelked tarsolyát, és hozd meg az áldozatot és ajándékozni! Mit ajándékozol karácsonyra? Oh add szent fogadalmadat, hogy míg éltél ragaszkodni fogsz a szent ünnephez, drága anyaszentegyházadhoz és hogy családod boldogságáért küzdeni meg nem szűnsz soha, hogy Istenországnak méltó polgára lehess! Ámen.

Kiss Mihály

Az apostoli igehirdetés Jézus Krisztus újraeljövele és ítélete (Befejező rész)

A két nagy hitvallás második részébe foglalt – Jézus Krisztusnak az Atyaisten jobbján való üléséről, onnan való földi újraeljöveteléről és az élők és holtak feletti ítélteiről szóló – cikkelyek mellett a kereszténységben nem lennének megtagadhatók és elutasíthatók olyan megfogalmazások, amelyek az evangéliumokba foglalt más kijelentésekre épülnek, mint amelyeket a hitvallások fogadtak el. Nem kétséges, hogy a fentebb jelzett hitelvi változatok közül – a mai gondolkodás és hit számára – éppen a zsinatokon elfogadott cikkelyek átvételéhez kapcsolódik a legtöbb kételkedés sőt tagadás, míg más irányokból érkező, ugyancsak az Újszövetségen alapuló válságok megértése, elfogadása és követése korunk gondolkodása és hite számára is befogadható lehet.

Amikor az apostoli beszéd, igehirdetés azt vallotta, hogy Jézus feltámadt a halálból, felment a mennyekbe és ott ül az Atyaisten jobbján, akkor azt mondhatta, amit valóban hitt is, amiben semmi hihetetlen nem is talált. Istennek és kíséretének lakhelyét az égbolt fölé gondolták, és a hozzá visszatérő Fiú az Atya trónja mellé állhatott. A bensőséges hitnek azonban nem ezek az „emberi” megoldások, elképzelések adták a lényegét, hanem egyszerűen az, hogy Jézust megölték ugyan, de küldetésre sikeres volt, és az ő példája, hatása él a társadalomban, világméretű rendező elvként. Az égbolt szilárd búrája nem borul földi életterünk fölé, és nem oda gondoljuk el sem Istennek, sem a feltámadott Krisztusnak a lakhelyét. A körülöttük és nekik szolgáló angyali seregek pedig egyáltalán nem kapnak szerepet hitünkben. Korunkban a feltámadást – Jézusét is majd a miénkét is – úgy értelmezhetjük, hogy ezzel Jézus nem térhetett vissza a megtapasztalható, empirikus testi létezésbe, hanem a transzcendens létezésbe

lépét át. A mi hitünkben maga Isten is transzcendens és immanensen él, túl a megtapasztalható létezés keretén, de ugyanakkor immanensen az emberben is létező transzcendenciában, a lélekben. Az Istenben és Jézus krisztusi küldetésében hívő keresztény számára az ő lelkében van jelen az Atya jobbján a Feltámadott is, akitől minden nemzedék újra és újra részesül az Istenről és Isten országáról adott kijelentésben. Paul Tillich teológiájára hivatkozhatunk, akinek a „lelki jelenlétről” szóló gondolataiban a ma kereszténye egyetemesen választ és támasztékot találhat. A Názáreti Jézus kereszthalála utáni további élete nem jelenti földi küldetésnek az emberi keretből való kiemelését, hiszen a halál a minden egyedi emberi élet befejezése ugyan, de minden egyedi élet ugyanakkor az emberi örökélet láncának is egy-egy láncszemét adja. Jézus kereszthalála is az ő földi emberi életének a végét jelentette ugyan, de az emberi hitben örökkévalóan itt maradt, amely hit az emberiség életében olyan hatást jelent, hogy a hitvallás joggal vallja: Isten Jézus Krisztus által kijelentett országának nem lesz vége soha. (Az emberiség életéből később sem lehetne már kiiktatni akkor sem, ha a keresztény vallások valamikor valamilyen elhalnának.)

A transzcendens létezés állítása nélkül vallások gondolkodás nem állhat meg sem az egyes ember, sem pedig az egész emberiség vonatkozásában. Az egyes emberek tudata, gondolatai a társadalmakban találkoznak, cserélődnek, összefonódnak, valóságos hálót alakítanak ki, amely a bioszféra legértékesebb rétegének, az antroposzférának a részeit kapcsolja egybe (Teilhard megnevezésében „noo-szféra” = tudat-szféra). Miként az egyes emberben együtt létezik a testi és a tudati, úgy az egész emberiségben is együtt van a létezésnek ez a

két dimenziója, és miként az emberi lét dinamikusnak és fejlődőnek bizonyul, a nooszféra is egyre bővül és gazdagszik. Az egyes emberi tudatok magukba foglalják a gondolatokat, az ismereteket, a vallásos hitet, az erkölcsöt, az érzelmeket, a kultúrát, voltaképpen mindazt, ami az embert az élővilág csúcására helyezi. Ugyanez vonatkozik a társadalmi tudatra, amely a teremtet világ legfőbb tartalmának, legnagyobb értékének becsülhetünk.

A nooszféra, az emberiségnek ez a transzcendens tartománya meghatározó szerepet tölt be a vallásos hit tekintetében is. Az emberi létezésnek ebben a keretében találkozhathat egymással az isteni és az emberi. A háromszintű világszerkezet feloldása után most már csak egyetlen szinten, az emberi bio- és nooszférában kereshető a mennyország és a pokol, a földi élet és az örökélet. A testi és a tudati életet egyszerre kapja meg az ember és egyszerre veszíti is el, ám elő- és utóélete, pre- és posztgetisztenciája is volt a múltjában és lesz a jövőjében. A fogamzással indul el az egyedi élet, de az ösökon át előzménye van egészen az élet kialakulásáig, sőt egészen a teremtesig. Születésétől haláláig az ember innen, az emberiségi tudatkincséből gazdagodik, és ő is ezt gazdagíthatja. Minden egyes emberi élet időlegesen mutatkozik önállóan, de létezése voltaképpen a teremtetéstől a valamikori beteljesedésig (az emberi létezés végéig) folyamatosan örökkévaló. Ha az egyedi ember ebben a saját önálló létben, életben elősegítette Isten teremtő és üdvözítő tervének teljesülését és a szeretet két jézusi törvényének betöltését, akkor földi létezése mennyországi volt, ha viszont mindezt elmulasztotta vagy visszavetette, úgy földi élete kárhozott volt.

A János-evangélium tanúsítása szerint már az első évszázadban is élet olyan keresztény gyülekezetek, amelyek az akkori apostoli ígéhirdetésektől eltérően vallottak Jézus Krisztus újrakezdetéről és ítéletéről is, és amelyek a jelenkor keresztény gondolkodásában is jobban értelmezhetők. A jánosi iskolák szerint Jézus földi küldetését befejezve megdicsőülten örökreszülőn visszatért az Atyához. Az ő újrakezdetét helyett itt marad ő maga úgy, hogy a benne hívők lelkében ő tovább él, illetve máshol azt ígéri, hogy az Atya helyet elküldi a Vigasztaló Szentlelket, a Paraklétosz, hogy folytassa Jézus munkáját.

Jézus úgy beszél a tanítványokhoz, hogy a Pátrfogó-Szentlelket (akit Jézus személyében már megismerhettek) a tanítványokban lakik majd, és önmagáról is kijelenti, hogy ő is öbennük lesz, miként a tanítványok is öbennük és miként ő maga az Atyában is. Mindez nem értelmezhető úgy, hogy három külön személy valóságos együttlétéről szólna az evangélium, hanem csakis lelki jelenlétükről.

Amíg a tudományos gondolkodás és az ismeretek nem zavarták a vallásos hitet, addig az ítélet és az örökélet hite szilárd volt, jóllehet kutatása lényegénél fogva csak bizonytalan megállapozás lehetett. Az apostoli korban úgy hitték, hogy az eszkatologikus végső ítélet még az akkori nemzedékek idején esedékes lesz, és kiterjed majd minden élő és halott emberre, egyszerre esedékesen. Ezt nem csak az apostolok, de maga Jézus is így tanította. Minthogy az eszkatologikus várakozás akkor nem teljesült, és azóta is késik, az egyedi

halál és a végső ítélet között egyre hosszabb idő telik el (nem csak évezredek, de akár évmilliók is), a ma ember számára a kollektív végítélet jelentősége egyre halványul. Párhuzamosan viszont az egyes ember halálához kapcsolódó ítélet, a külön ítélet vallási szerepe nagyobb hangsúlyt kapott. Ezzel kapcsolatban is áll azonban, hogy korunk emberé it is egyrészt nagyobb bizonytalanságot, másrészt több és határozottabb kétkedést tanúsít.

A feltámasztásra és mennybevitelre, az újrakezdetre és ítéletre, valamint az öröklétre vonatkozó hitvallási cikkek kétstegesenul folyamatosan veszítenek határozottságukból a szekularizáció erősödésével. Feltehető, hogy korunk gondolkodó és hinni akaró emberé számára a hitvallási válságok főképpen azért lehetnek problematikusak, mert egyrészt az emberi létezés általános keretein kívül állnak, másrészt kívül esnek az egyedi emberi létezés keretein. A nagy hitvallások a kettő és háromlépcsős (a kereszt- és az inkarnációs) krisztológiára épültek, és feltételezik a mennyország és a pokol valóságos létezését, a természetfeletti emberi fogantatás és születés tényleges lehetőségét, a harmadnap feltámasztását és az életbe való visszatérés lehetőségét, a Názáreti Jézusnak mint a Krisztusnak

az élők és holtak feletti földi ítélezésre történő újrakezdetét.

A két nagy hitvallás megfogalmazása és elfogadása előtti keresztény ígéhirdetésben és hitben mindazonáltal általánosan bízott az egyfokozatú krisztológia megvallása, amely Jézus krisztusságát az ő földi küldetésének betöltésében, Istennek és Isten országának kijelentésében látta. Ez a krisztológia hitvallásának tengelyébe a Jézus Krisztustól kapott kijelentésben való hitet és az ő élet-példája követésének óhaját állíthatná:

Hiszünk Jézus Krisztusban
Istent és Isten országát,
aki kijelentette nekünk
Istent és Isten országát,
aki megmutatta
a teremtett ember istenarcúságát és
akiről valljuk, hogy ő
az út, az igazság és az élet.

Sztankóczy Zoltán

Legfontosabb irodalmi források:

Conzelmann, Hans: Geschichte des Urchristentums (Göttingen, 1989).

Harnack, Adolf: Dogmengeschichte (Tübingen, 1991).

Keener, Craig S.: The Bible Background Commentary (Illinois, 1993).

Mussner, Franz: Apostelgeschichte (Würzburg, 1995).

Pesch, Rudolf: Die Apostelgeschichte I-II (Zürich, 1986).

Roloff, Jürgen: Die Apostelgeschichte (Göttingen, 1988).

Schmithals, Walter: Theologiegeschichte des Urchristentums (Stuttgart, 1994).

Weiser, Alfons: Die Apostelgeschichte I-II (Göttersloh, 1985).

Tájékoztatluk kedves olvasóinkat, hogy a Teológiai Műhely című rovatunk ez évben megszűnik.

A jövőben a beérkezett teológiai tárgyú tanulmányok egy új elnevezésű rovatba kerülnek.

Akik előttünk jártak...

„Az igazságot diadalútjában semmiféle erő fel nem tartóztatja!”

Dávid Ferenc vallása, egyháza erdélyi, magyar örökség

..... Az unitárius reformáció apostola erősnek nélküli lelkének szabadságharca a reformációt erdélyivé, magyarrá színesítette, s ennek dacára területhez kötöttségéből kiemelte minden földi és faji korlátok fölé, annyira, hogy a világ lelki és gondolati szabadságának minden időben örök fényforrásává lehessen!... A jézusi vallást, melyet a katolicizmus másfél évezredes korlátlan uralma a külsősegek, a dogmák, ereklék lelki útvesztői közé temetett, kiásta sírjából...

Külsőségekben leegyszerűsítette, tartalomában a gondolkodó, öntudatos ember szellemi színvonalára emelte a vallás alapigazságait, s ismét Jézus karjai közé vezette vissza a hit eltorzított arcú drága gyermekét... Az unitárius hit lángelkű apostola felszabadította a vallást formái elhatároltságából, s a lélek eleven, belső tartalmává, a gondolat szabadság kimeríthetetlen gazdagságá, örökké ható, fejlődő erő-

forrásává mélyítette, s ezzel a magyar reformátor halhatatlan szelleme a minden idők modern szabadelvűségének a végtelenbe nyúló horizontjaihoz vezető utat nyitotta meg! Mert az unitarizmus a lelki szabadság levegője, a gondolati szabadságra való törekvésnek örök hajtóereje!... rádiumsugár, amely láthatatlanul, tudat alatt is ott él minden gondolkodó ember lelké mélyén mint kioltatlan, örök fényforrás, mert az unitárius hit a lel-

ki és gondolati szabadságban való teljes feloldódás boldog állapota!... E felmérhetetlen drága kincs birtokában méltán ügynghet fel szívünk az alapige szavaival: Minden, mi Istentől született, legyőzi a világot, és az a győzelem, amely legyőzte a világot, a mi hitünk!... A hit szabadság nélkül csak bilincs, a lélek bilincse... A szabadság nélküli, bilincsbe vert lélek csak pince-világosságban sanyalódó színtelen virág, csak árnyéka a ragyogó napfényben kiteljesedett lelki s gondolati életnek!... Ezt a tudatot Jézus óta Dávid Ferenc juttatta legfenségebben kifejezésre, aki tökéletes individualista volt. Apostola a lelki egyéniség legszabadabb kifejeződések, s ki nem kényszerít senkit elveinek elfogadására, s azt tartja helyesnek, ha ki-kí lelke meggyőződésének sugallatát követi. A más véleményen levőkkel szemben jézusián türelmes volt. E vallási türelem aranyvirágaként nyílt ki lelkéből az erdélyi lélek legesodálatosabb gondolata, hogy: „a hit Isten ajándéka... hitéért öljünk senkit se legyen szabad... mert ha élni engedjük közöttünk nem csak a törököt és zsidót,

akik közül az egyik Krisztust nem szerette, a másik megfeszítette... ha nem csak eltűnjük a káromkodókat, hanem élünk, étkezünk, vigadunk is velük... legalább szabad levegőt, szabad gondolkodást engedjünk azoknak is, kik Krisztus felől másképpen gondolkodnak, de senkinek se ártanak, s el vannak határozva, hogy inkább meghalnak, mint másot szolgáljanak és cselekedjenek, mint ami igaz!... „A korlátlan lelki és gondolati szabadságra és igazságra törekvő halhatatlan szellem fensége tükröződik vissza e szavakban, amely egyúttal biztosítja az unitárius reformáció örök folytonosságát!... Mert az unitárius reformáció folyamata halhatatlan és örök, mint az emberi szellem és lélek szabadsága, való törekvése!... Dőljenek, omoljanak bár le az unitárius Genezius teremtetten felmérhetetlenül drága intézményeink... legyen bár füstölő rom és pusztulás templomaink, iskoláink helyén... zúgjon el bár felettünk romboló vész és vihar... fölül s kívül minden emberi kéz emelte alkotáson, nevétől megfosztottan, eltorzítottan is áll! mindenek fölött áll!!, mint az örök, eszményi ember lelkének s

szellemének legdrágább kincse, áll és él – a Dávid Ferenc hite, meggyőződése – az erdélyi lélek! Amennyivel tartalommal több, mélyebb és színebb volt az erdélyi lélek a reformáció tisztító tűzében újjászülött hit és lélek ható erejénél, azt a mélységet, színt és többletet az unitárius reformáción keresztül Dávid Ferenc szelleme ajándékozta az emberiségnek!... Bár a lutheri és kálvini reformáció minden ellentmondása és tévedése dacára új szellemet hozott a világba – a szabadságot – s ezáltal új elvvel gazdagította a világot... bár Európa csaknem minden országában feltörte a tisztább szellemiség, a türelmesebb lelkeség berzósodott lakatait... bár új fényt gyújtott a kietlen hitéjszakákban s tisztább levegőt bocsátott be a lélekborítónk sötét celláiba: mégis a lélek, a hit erdélyisége... az unitárius reformációnak a lelkeket korlátlanul felszabadító mását, Erdélyen kívül, sehol a világban nem találjuk meg!... Mert a reformáció tisztább lelke és szellemisége türelmesebbé, jézusi békességűvé, szabadabb szírnálává, erdélyivé Dávid Ferenc szelleme által lett!

Szerk.

Születésének 100. évfordulóján ezzel az írással emlékezünk Balázs Ferencre

Balázs Ferenc (1901–1937)

A sorsformáló értelem kiváló képviselője (2. rész)

Balázs Ferenc életútjának rövid áttekintése után elérkeztünk a tulajdonképpeni témánkhoz, hogy mivel gazdagította az 1930-as évek erdélyi magyar szellemi életét, mi újat hozott e vonatkozásban. E kérdésnek számos vetülete van. Mi csak a társadalmi-gazdasági vetületekre akarunk kitérni, mint társadalmi-gazdasági szervezetű akaratunk bemutatói. Az irodalmi, teológiai vonatkozásokat azokra hagyjuk, akik e kérdéskörök szakértői és kutatói. Témánkra térve mindenekelőtt meg kell említenünk, hogy Balázs Ferencnek nem volt gazdasági, szociológiai, történelmi képzettsége. A társadalomtudományok érdekelték, de nem volt alkalma, lehetőségük azokban elmélyedni. Akkor mégis mi volt az, ami alkalmassá tette arra, hogy e témakörökben újat hozzon? Két körülményre kell felhívni, amelyeknek szerepük volt, közrejátszódtak beállítottságának, világnézetének kialakulásában. Először is szerepe volt a szülőföldhöz, Erdélyhez, a Székelyföldhöz és azon belül a magyar faluhoz és azok lakóhoz való kötődésének. A másik körülményt pedig széles látószöge, a világ gondjaira, bajaira, és azon belül a vidék, a falu, a mezőgazdaság és az abból élők létfeltételeire, életkörülményeire való rálátása volt. Ezt a körülményt Cseke Péter irodalom és zsurnalisztika szakos professzor „Balázs Ferenc világtávlátat átfogó mészki tekintete”-ként

nevezi meg. Talán ennél találójában nem is lehet megfogalmazni ezt a kérdéskört. És elérkeztünk az aranyos-völgyi Mészki falu problémájához, ahol amint tudjuk Balázs Ferenc unitárius lelkesi tisztaságot töltött be 1930-al kezdődően az 1937 májusában bekövetkezett haláláig. Mészki egy vegyes, magyar-román lakosságú falu, ahol egy pár száz magyar (unitárius) élt. Ezek szélely eredetűek, tehát gondolkodásban Balázs Ferenc közel állt hozzájuk. Ezek a hívek apró és közepes gazdaságokból tartották fenn magukat. Gazdasági helyzetükben életkörülményeikben és gondolkodásmódjukban tükröztek az erdélyi falu és azon belül az erdélyi magyar falu helyzetét. Ugyanakkor Tordától egy pár kilométerre fekvő falu, annak piaci lehetőségeit és az ottani munkavállalás lehetőségeit élvezve. Sajátosságai közé sorolható az, hogy a Tordai hasadéktól egy pár kilométerre fekszik egy festői tájba, az Aranyos völgyébe ékelve. Altaikjaincsei közé tartozott és tartozik az alabástrom, amely egy házi kézműipar alapját képezte. Ugyanakkor volt Mészki falunak különleges sajátossága is, éspedig az egyházközség tulajdonát képező, a dombok és az Aranyos között elterülő sík mezocska, melyből a tagok részesültek, egyénileg használták, ott kertészkedtek már több száz éve, de amely terület az eklézsia közös tulajdo-

na maradt. Ezt a területet rendszeresen újraosztották a megművelők családi helyzetének alakulása alapján. Ezen princípiumok a szövetkezeti gondolat bizonyos csírait tartalmazták, mint igazságosság, méltanyosság.

Ebbe a faluba érkezett Balázs Ferenc mint unitárius lelkész ötvenes világjáró tapasztalattal a háta mögött. Amint már láttuk, nyugat felé indult, Anglia felé. Világkörüli útjának e szakaszán, amely két évet tartott, alkalmat volt megismerkedni a fejlett Nyugat-Európa életkörülményeivel, társadalmi gondoljaival, bajaival. Alkalma volt tapasztalni, hogy az ottani társadalom hogyan reagálja le ezeket a kihívásokat. Amint már az előzőekből láttuk, Balázs Ferenc a vidék, a falu problémáira figyelt, és különösen érdekelte a kiút, a megoldás keresésének és megtalálásának kérdése. Így került látószögébe a szövetkezeti kérdés. Két tényező is ilyen irányba ösztönözte. A már hazulról magával vitt, a vidékéhez, a faluhoz való kötődése, ugyanakkor az az élettér, hogy falusi pap lesz, és a falusi közösséget akarja egy életen át szolgálni, a falu felemelkedése, felemelése volt távlati életcélja. Már teológusként és a továbbiakban ösztöndíjasként, tanulmányait folytatásként távlatokban gondolkodott, és ahhoz igazította tevékenységét, annak rendelte alá.

Angliai kétéves tanulmányútját követte az amerikai, ugyancsak kétéves tanulmányút Berkeley város egyetemén. Ott is a vidéket járókkal, falukutatókkal került kapcsolatba. Itt látószöge tovább bővült. A szövetkezeti szimpátia, mondhatni elkötelezettség kiegészült egy békemozgalmi, békeharcosi látószöggel. A humánus, emberbaráti, az emberek közti megértés eszményeit befogadó magatartás most már kiegészítette úgy a vallási, teológiai, mint a világi (szövetkezeti) életfelfogását, eszményképét. Mindez nem volt véletlen. Hiszen már hazulról olyan eszmekört vitt magával, mint a transzvilvanizmus. A szülőföldhöz és népéhez való kötődés, a kisebbségi lét hátrányai, keserűségei, veszélyei már tudatosulva voltak benne. Ezekre a választ a transzvilvanizmus a békés együttélésben, a népek közötti megértésben, egymás kölcsönös ismeretében, egymás értékeinek kölcsönös elfogadásában és tiszteltben tartásában látta.

Magyar vonatkozásban mindez még kiegészült az önértékelő való talpraállás, előrelépés gondolatával. Balázs Ferenc nemcsak elkötelezett híve volt a transzvilvanizmusnak, talán nem túlzás az egyik szellemi atyjának is tekinteni, hiszen még teológusként hozta össze és intézte kiadását a „Versek, elbeszélések, tanulmányok tizenegy fiatal erdélyi íróról 1923-ban”. Itt egy társszerző és munkatárs, Jancsó Béla bemutatkozó szavait idézzük, ami az induló, csírázó transzvilvanizmus mellett hivatalis: „Minket, távolra került fiai a fajnak, visszavon az anyánk, az elefejtett, az alig hallott: a székely szív. Visszavon és megerősít és előrelökül ismét, hogy útját találjuk szívéhez, más hangú szívéhez, minden más szívéhez, a világ szívéhez. Székely szívtől a világ szívéig hordjuk-visszük a székely örömet, munkát, hitet és tragédiát: az Egyetemes Élet székely szívét. Visszük, adjuk, s elműlünk, mikor ez kötelesség elműlik belőlünk.”

Élete e szakaszát két dolog jellemezte. Először is járta a vidéket, és igyekezett megismerkedni az ott lakó, élő tömegek életviszonyaival, a sok milliós Kína

és India esetében többszázmilliók tömegek helyzetével. Számára az sem volt érdektelen, hogy az azokat képviselő értelmiségiek hogyan reagálják le a helyzetet, és hogyan keresik és látják a kiutat, a megoldást. Amint azt már az előbb bemutatott útleírásban láttuk, számtalan jelét, csíráját fedezte fel a szövetkezeti mozgalomnak.

Talán nem túlzás, három momentumra felhívni a figyelmet, melyek kiemelkedő személyiségére utalnak. Az egyik, hogy néhány hónap alatt megtanult japánul, és vidéki útjain egyeztetett anyanyelvükön beszélni, bámulatba ejtve őket. A másik kettő az indiai úthoz kapcsolódik. Gandhival és Rabindranth Tagoreval került kapcsolatba, akik az indiai gondolkodásban, szellemi életben jelentették a Mount Everestet akkor is, és jelentik mostan is.

Mindkettő szeretettel fogadta és egyenlő szellemi partnerként kezelte Balázs Ferencet. A harmadik momentum volt az indiai látogatásból Kórosi Csoma Sándor sírjának felkeresése Darzsilingben. Könnyes szemekkel rótta le a kegyeletét, és egy egész napot töltött a sírnál. Bizonyára lelkében újrapergette Kórosi Csoma Sándor élettörténetét, és példaképének tekintette.

Mindezek után, miután láttuk, hogy Balázs Ferenc világkörüli útjáról milyen szellemi és lelki kincsekkel tért haza, és hogy Mészkö falu mivel várta, rátérhetünk a témára, hogy mihez kezdett, hogyan tudta adottságait gyümölcsöztetni, mivel gazdagította Erdély szellemiségét, mi újat hozott a társadalmi-gazdasági gondolkodásban. Mint már láttuk e téren, e témakörökben nem alkotott elméleteket. A gyakorlat, az élet érdekelte. A változtatás, a helyzet javítása, az előrelépés, a kiút megtalálása ami foglalkoztatta, amire minden energiáját összpontosította. Megértette, hogy az újítás gondolata nem választható el a tömegek, a közösség felvilágosításától, meggyőzőesétől. Nemcsak az egyházi kérdésekben, de az őt foglalkoztató világi kérdésekben is vallotta, hogy a hit, a vallás és a magatartás egysége nem bontható meg. Nem elég valamit hinni, azt meg is kell vallani. Tehát kifelé is meg kell nyilvánuljon a hit, és tenni is kell azért, hogy igazsággal érvényesüljenek.

Mindezeket a szövetkezeti gondolatra vonatkoztatva, egy teljes kép tárul elénk Balázs Ferencről, mint a szövetkezeti gondolat elkötelezett hívről. A szövetkezeti gondolat, eszme nem dogma, nem egy merev elmélet, amit csak rá kell húzni a valóságra. Világkörüli útján szerzett ismeretei, tapasztalatai meggyőzték arról, hogy a szövetkezeti gondolat, a szövetkezeti eszme a jövőt, a perspektívát jelenti, a választhatatán az emberiség, a világ gazdasági-társadalmi gondjainak a megoldásától. Ugyanakkor azt is látta, hogy földrészenként, országonként az alkalmazása nem azonos. Széles, egyre bővülő látókörre segítette hogy mindenütt megértse a helyi körülményeket, a fejlődés adott fokát. Világutazatokban gondolkodott, ez nyomra rá belyegte a szövetkezeti gondolat általa történő értelmezésére, a szövetkezeti eszmével kapcsolatos elgondolásaira is. A kérdés másik oldala, hogy mit talált itthon erdélyi és helyi, mészköi vonatkozásban.

A szövetkezeti eszme nem volt új jelenség Erdélyben és a magyar falu életében sem. Mikor Balázs Ferenc Mészköre került (1930 előtt egy pár hónappal), akkor már közel 40 éves múltja alatt a szövetkezeti mozgalom olyan szervezési formákig jutott el,

mint fogyasztási szövetkezet, hitelszövetkezet, gépkölcsönző szövetkezet, tejszövetkezet. Ez utóbbi volt a legfejlettebb, legteljesebb forma, mert felvállalta a termék felvásárlását, feldolgozását és értékesítését egyaránt. A fejlődés arra mutatott, hogy más mezőgazdasági terményekre és termékekre is ki fog terjedni ez a forma.

Volt még egy tényező, amelyet Balázs Ferenc már kialakulóban és fejlődő fázisban talált. A faluközösségeknek három tartóoszlopa volt, éspedig: a helyi egyházi közösség, a gazdákör és a szövetkezeti mozgalom. Ki volt alakulva közöttük egy szoros együttműködés, egymás támogatása. A helyi magyar értelmiség képezte a magvát mindegyiknek, élen a lelkésszel és a magyar tanítóval. Az akkori korszakban az erdélyi magyar falu életében, fejlődésében, az erdélyi magyarság kisebbségi sorsában, a fennmaradásban ez egy pótolhatatlan tényező volt. Röviden, ez kimeríthetetlen erőforrás jelentett.

Elérkeztünk témánk tulajdonképpeni tárgyhöz, hogy mi újat hozott Balázs Ferenc, mi újjal gazdagította az erdélyi magyar gazdasági gondolkodást? Az előzőekben láttuk, hogy e vonatkozásban mivel érkezett a tarsolyában világörüléti újtárról. Azt is láttuk, hogy itthon mit, milyen helyzetet talált a falu, a mezőgazdaság vonatkozásában. Azt is láttuk, hogy a falu, a falun élők elkötelezettsége volt, a rá váró szerepet egy apostoli küldetésnek tekintette. A falu felemelkedését, megszervezését, a fejlődés útjára való állítását tekintette mindenek fölött álló feladatának, életcéljának.

A már említett három tényező közül az első, az egyházi közösség (eklézsia) volt az, amely a legteljesebb mértékben rendelkezésre állt, hiszen frissen választott lelkészként az ő kezére lett bízva. Itt is adódtak problémák, kérdőjelek, hiszen egy vegyes lakosságú falu részét képezték, bizonyos fókuszörvény volt. Továbbá az emberek, a hívek gondolkodásában is akadt bőven újítani, javítani való. Bizonyára felettéssel, akik haladók, számukra meghökkentő nézetet miatt nem szimpatizáltak vele, azért gondolták rá a megüresedett mézskői lelkesítő állás betöltésénél, mert azt remélték, hogy ilyen körülmények között jócskán meg lesz kötve a keze. Tévedtek!

Ha vesszük a másik tényezőt, a gazdaköri mozgalmat, akkor azt látjuk, hogy az létezett, de nem ragyogott. Volt gazdakör, de hiányzott a kezdeményezés. Az emberek nem láttak benne egy a sorsukat befolyásolni, lényegesen megjavítani képes tényezőt. Vezetőik azok közül kerültek ki, akik nem érezték bőrukön a helyzet súlyosságát. Anyagi körülményeik nem voltak elkeserítőek, módosabb gazdák voltak. Vagyis helyzetük nem ösztönözte őket arra, hogy keressék egy intenzívebb, modernebb gazdál-

kodás lehetőségeit. Saját erőből nem volt erre lehetőségük, az összefogás, közös erőfeszítés, kezdeményezés gondolata az esetek többségében idegen volt számukra.

És akkor jött Balázs Ferenc, akit a falu sorsa iránti elkötelezettsége, a tennyelvágás arra ösztönözte, hogy ezt az ügyet is kezébe vegye. Lelkészi tekintélyével és befolyásával igyekezett odahatni, hogy az emberek erőiket, energiájukat egyesítve próbáljanak a fejlődés útjára lépni. Tanfolyamokat, előadásokat szervezett számukra. Arra ösztönözte őket, hogy szövetkezés útján egyesítsék anyagi erőiket, vásároljanak modern, a fejlődéséhez szükséges gépeket, használjanak minőségi vetőmagvakat, műtrágyát, éljenek az agrotechnika kínálta lehetőségekkel. Felhívta a figyelmüket, hogy ott van a Mészköltől pár kilométerre fekvő Torda, egy fejlődő, iparosodó város, egyre bővülő, felvevő piaccal. Elni kell ezzel a lehetőséggel. Ehhez viszont olcsóbban és minél jobb minőségű kell termelni. Mikor a dolgok odafeleldtek, hogy beindult valami mozgás az általa javasolt kérdésekben, és kezdtek bizonyos kezdeti eredmények mutatkozni, meggyőzte falubelieket, hogy alkalmazzanak egy agrárszakembert, agronómust. Szakmai tanácsadás, irányítás volt a feladata, és a gazdálkodók szakmai továbbképzése is a feladatai közé tartozott, előadások tartása, szakmai tanfolyamok vezetése útján. A gondolat aktualizálását, életképességét bizonyította az a tény, hogy számos más aranyos-völgyi falu követendőnek találta példájukat, és az agronómus szolgálatait igénybe vette. Ma már számos nyugati fejlett országban alkalmazzák ezt a módszert, és falugazdászai tartanak tanácsadói, irányítói feladatokkal. Ime egy, azon kérdéskörből, amelyben Balázs Ferenc évtizedekkel megelőzte korát.

Balázs Ferenc 1921-ben készült fényképe

Elérkeztünk témánk központi kérdéséhez, a szövetkezeti ügy, a szövetkezeti mozgalom problémájához. Mint már láttuk, modell értékű tevékenységet fejtett ki. A faluban, Mészkon talált fogyasztási és hitelszövetkezetet. De akkor már Erdélyben léteztek a szövetkezet más formái is, mint gépkölcsönző szövetkezet, tejszövetkezet stb. Az előzőekben már láttuk, hogy a modern gazdálkodás, a modern technika, agrotechnika alkalmazásának híve volt. Azt is megértette, hogy a faluban létező gazdaságok méretei nem teszik lehetővé ezek alkalmazását. Tehát marad a szövetkezeti út mint megoldás. Gépkölcsönző szövetkezet szervezése, alakítása kell jelentse a megoldást. Nem volt könnyű a gazdákra rábírni, anyagi lehetőségeikhez mérten, egy elég jelentős pénzügyi hozzájárulásra. Ha nehezen is, de csak sikerült. Az első, ha nem is elsőpr eredmény után javult a hozzáállás, az érdeklődés.

A gazdálkodás másik nehéz témája volt a termékek értékesítése. A felvásárlás, feldolgozás és értékesítés kérdésének megoldása. Egyrészt nem minden gazdálkodó számára volt hozzáférhető a piac, másrészt a szomszédos falvak termelői konkuráltak a tordai piacon. Ebben a témakörben is már létezett modell erdélyi magyar vonatkozásban. Voltak már jól működő tejszövetkezetek a „Hangya” keretében, sőt a tejfeldolgozás terén a vajgyárak létesítése is beindult. A „Hangya” még a világpiacot is megcélózta a tejtermelés és feldolgozás kérdésében. Balázs Ferenc kérdésében Erdély előtt jövőt látott és tájékozódva volt, hiszen az előbbi, intézményi főnöki beosztásában diákjaival falumunkát végzett. Járták Udvarhely megye unitárius falvait, alapos betekintést nyerve az ottani szövetkezeti mozgalmak helyzetébe. Amikor 1929 végén az aranyos-völgyi Mészköre került, meglepetéssel tapasztalta, hogy e tájon ez a szövetkezeti forma is hiányzik. Le is reagálta a kérdést, és falujában kezdeményezte tejszövetkezet alapítását, indítást. Teljes energiájával beleált az ügybe, még saját jövedelmét is e célra fordította. Ugyancsak a tordai piac lett megcélózva. Alig egy pár év alatt (3-4) az egész aranyos-völgyi magyar falvai becapcsolódtak. Egyelőre vidékük, a táj lehetőségeihez igazodtak, a tordai piacot célozták meg.

Balázs Ferenc itt nem állt meg. Napirendre tűzte a vidékfejlesztés kérdését is. Megértette, hogy a település része egy körzetnek, vidéknek, amelyből nem lehet kiszakítani. Számára a vidéket az Aranyos völgye jelentette, annak falvaival, kisebb-nagyobb településeivel és a fejlődésnek indult, iparosodó Torda várossal, megyeszékhellyel. Megértette, hogy a különböző szövetkezeti akciókat össze kell fogni egy egységes, minden helyi problémát felölő elképzelésbe, koncepcióba. Ugyanakkor a településfejlesztési elgondolásoknál egyes feladatokat nem képezték egyik szövetkezeti típus témáját sem. Felmerültek olyanok is, melyek meghaladták a helyi közösség lehetőségeit, mint pl. a villanybevezetés gondolata. Tehát szélesebb körű összefogással kellett keresni a megoldást. Így jutott el egy vidékfejlesztési szövetkezet alapításának gondolatáig. Az sem volt közömbös, hogy magasabb szinten (megyei) a magyar értelmiségiek körében megértésre és támogatásra talált. Meg is alapították az Aranyosszéki Vidékfejlesztő Szövetkezetet Torda székhellyel. A „Rög alatt” című könyvét már ennek a támogatásával adták ki. E vidékfejlesztési szövetkezeti központnak lett volna a feladata segíteni, támogatni azoknak a problémáknak a megoldását, melyek meghaladták az egyes települések, helyi közösségek lehetőségeit. Ezek társadalmi lehetőségeiként szerepeltek. De volt olyan problémákör is, melynek megoldásában az a vidékfejlesztő szövetkezeti központ rögtön választ ígért, ez a termények felvásárlásának, feldolgozásának és értékesítésének kérdése volt. Márpedig az akkori falvak lakossága részére ez egy központi probléma volt.

Sajnos, a történelem nem kedvezett e kezdeményezésnek. 1937. május 22-én elhunyt Balázs Ferenc, e kezdeményezés elindítója, atyja. Az 1938-ik évben már a II. világháború előszelét fűdögálták, már a levegőben lógott. Ugyancsak 1938 július-augusztusában megjelent az új szövetkezeti törvény és azt kiegészítő törvényerejű rendeletek, melyek célul tűzték ki a kisebbségi (magyar) szövetkezeti mozgalmak beolvadását a többségi, román szövetkezeti mozgalmába.

Elérkezünk a vidékfejlesztés egy másik témájához, amely szintén nem esett ki Balázs Ferenc látószögéből. A faluturizmusról van szó. E kérdésben is a már említett két tényező működött közre, egyrészt a világkörüli úttárról hozott impressziók, másrészt a Mészkon és az Aranyos völgyében talált környezet, természeti szépségek hatása. Mészko falu földrajzi fekvése szerint különlegesen előnyös helyzetben van. A domboldal, ahol fekszik az Aranyos folyóra néz, nagyon szép kilátást biztosítva. Rálátás az Aranyos völgyére, annak hosszú szakaszára, és még nagyobb távlatokban kilátás a nyugati hegységre (népiesen havasokra). A dombon átkelve rögtön ott van a Tordai-hasadék. Az Aranyosba ömlik a Torockó patak, melynek völgye Nagyenyed felé vezet, ahol olyan csodálatos fekvésű falvak vannak, mint Torockó, Torockószentgyörgy, hátuk mögött a Székely-kövel. Ezek úgy építészeti, mint népviseleti és népművészeti sajátosságaikkal nagy vonzóerőt gyakorolhatnak turistáik szempontból. E vidék magyarlakta falvainak székei eredeti népessége úgy étkézési, mint egyéb házi tradícióival kedvező feltételeket jelenthetett a faluturizmus számára. Ez a lehetőség sem kerülte el Balázs Ferenc figyelmét. A faluturizmus is részét képezte vidékfejlesztési elgondolásainak, e vidék lakói gazdasági-anyagi helyzetének javításában.

Mindezeket az elgondolásokat, mint településfejlesztés, vidékfejlesztés, faluturizmus egybekötötte a szövetkezeti gondolattal. Volt egy elképzelése egy szervező és irányító központ létesítésére. A „Rög alatt” című könyvében csak utalások vannak erre vonatkozólag. Nincs egy pontosan megfogalmazott, kidolgozott elgondolása. Bizonyára az általa Indiában látott, Rabindranath Tagore indiai költő, író és nagy gondolkodó által létesített szövetkezeti mintafalu ihlette e kérdésben. No és az akkori szülőlt Izraelben meglátogatott termelői szövetkezet, kvúzott is hatott rá. (Erről az életrajzi részben már esett szó.) Egy mintatálapra gondolt, mely az Aranyos völgyét minden vonatkozásban kiszolgálja, minden problémájukra keresi és megtalálja a megoldást, úgy szellemi, mint anyagi vonatkozásban, a szövetkezeti eszmékre és princípiumokra alapozva. Kétségtelen, hogy sok utópista elemet tartalmaz ez az elképzelés. Az is biztos, hogy az ott felvázolt elképzeléseiből a nyugati fejlett szövetkezeti mozgalmak számosat megvalósítottak, nem mintatálap, hanem regionális és országos szinten.

Balázs Ferenc és családja

Mindenesetre, Balázs Ferencnek a különböző szervezetek akciók egybehangolására vonatkozó elgondolása egyre nagyobb teret nyert, és itt is megélőzött korát. Életrében félreértették és értelmezték, sokszor még feleltetési is azzal vádolták, hogy kommunista. Még hátrányos megkülönböztetésben is volt része. E vonatkozásban hadd idézzük őt: „Amit alál kell támasztani, védőművel ellátni, kiderőszakolni, az nem az isteni élet része. Amit csendőrszurony, szovjet katona őriz, még ha egy idő után, mint betonépitmény mellől az odátákolott tartó deszkákat eltávolítani is igérik a kikényszerítő, formába szorító hatalmat – az össze fog dőlni magától egyszer.” (A rög alatt, 204. oldal, Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 1998).

Nem lenne teljes a kép, ha nem mutatnánk be Balázs Ferencet a népevel. Ez a téma egy külön tanulmány tárgyat képezhet és keli is képeze. Itt csak arra térünk ki, hogy az emberek felvilágosítása, kultúrálisvonalának emelése részét képezte a szervezeti szervező munkájának. Ez természetes is volt, mert akkor az emberekre nem lehetett semmit ráerőszakolni. A felvilágosítás, meggyőzés volt az egyetlen hatékony módszer. Ő ezt felismerte, megértette és próbált hatni. Nagy gondja volt az ifjúság nevelése. Az ifjúságot is csoportokra, korosztályokra osztotta, és mindegyik korosztályhoz a maga szintjén közeledett. Alkalmazta a már világviszonylatban a szervezeti mozgalmakhoz kapcsolódó népfőiskolai mozgalmi módszereit. A felnőtt nemzedékekkel kapcsolatosan is meg voltak a kialakult elgondolásai. Külön foglalkozott a nőkkel és külön a férfakkal. Külön egyetlet alakított számukra. Színjátzó csoportokat is szervezett. A kultúrálisvonal emelését fontosnak tartotta. A közösség széttagozottságát próbálta így is csökkenteni.

Mint láttuk, már az 1920-as évek elején, pályája kezdetén a kisebbségi lét első éveiben a transzszilvanizmus elkötelezett híve lett. A saját erőből való talpraállítás, a világ haladó erőihez való csatlakozás és felzárkózás volt életelve, ehhez igazította saját életprogramját is. A szervezeti ügyhöz, mozgalmához való csatlakozás egy nagyon is tudatos magatartás volt nála. A benne kialakult jövőképek egy döntő eleme volt. Egy igazi, valódi, minden politikától és más torzító elemektől mentes (mint nemzeti, faji stb. elfogultság) szervezeti gondolatnak volt az elkötelezett híve. Nála az emberi jogok és valódi szervezeti elvek elválaszthatatlanul összekapcsolódtak.

Balázs Ferenc gondolkodásmódjának, életfelfogásának aktualitása egyre nő. A feladatok, melyeket maga elé tűzött, semmit sem veszítettek aktualitásukból. A kisebbségi létünk feltételei között ma is a szervezeti mozgalmak, egy megújult szervezeti mozgalmak számos gondjainkra a megoldást, a kiutat jelentheti és kell jelentse. Balázs Ferenc példamutatása egyre aktuálisabb, a személyes elkötelezettség, az aktív kezdeményezés ma is a szervezeti ügy nélkülözhetetlen eleme. A faluközösségek összefogása, a tartópillérek mint egyházi közösség, gazdasági mozgalmak, szervezeti mozgalmak megerősítése most is aktuális, sőt egyre aktuálisabb feladat. Balázs Ferenc ezt apostoli küldetésnek tekintette. Talán a falusi lelkeseknek nem volna felesleges ezen elgondolkoznunk!

Most már több mint 60 év távlatából visszatekintve felmerül az a kérdés is, hogyan viszonyultak az erdélyi magyar szervezeti mozgalom akkori vezetői, a „Hangya” foglalkozási szervezeteinek központja, valamint a „Szövetség”, a gazdasági és hitelszervezetek szövetsége Balázs Ferenc kezdeményezéseihez? A Balázs Ferencről ránk maradt anyagokban nincs erre utalás. Ami a központokról ránk maradt anyagot illeti, nem volt lehetséges azok teljes vagy legalább alapos átnézésére. A két szervezeti központ helyzetére vonatkozólag a Brassói Lapok és a Népújság 1938-as évkönyvében található összefoglaló anyag, Petrovai Tibor tollából, az 1937-es évvel Balázs Ferenc halálának évével bezárólag. Itt találunk utalást a új formákra, amelyek egyelőre a kezdetet jelentették. A név szerint megnevezett egységek között találjuk a tordai „Ave”-t is. Ezek célja és feladata a kis- és közepes termelők termékeit eljuttatni a fogyasztókhoz, így módon mind a termelő, mind a fogyasztó érdekeit védeni a kapzsi kereskedelemmel, annak túlzott haszonszerzési hajlamaival szemben. E tordai szervezethez alapítása Balázs Ferenc nevéhez fűződik. Nem találunk viszont utalást a Tordai Vidékfejlesztő Szervezetre vonatkozólag. Úgy tűnik, hogy e frissen létesített és induló szervezet még nem tudta magára felhívni a figyelmet, és nem került be a beszámolóba. Bizonyára Balázs Ferenc személyesen került be az általa megérdemelt helyre, pontosan szerénysége miatt. Ő áldozatkész ember volt, és nem vágyott, törekedett hírnévre.

Ami Balázs Ferenc aktualitását illeti, talán nem felesleges megemlíteni, hogy pl. Magyarország az Európai Unióba való belépés feltételeinek teljesítését a mezőgazdaság terén nem tudja elképzelni a szervezeti mozgalom teljes fokú helyreállítás és felépítése nélkül. Szervezeti vonatkozásban is a felzárkózást döntő fontosságúnak tartják.

Egy másik nem kevésbé jelentős momentum, hogy az Európai Unió támogatásokat, segítségeket utal ki a felzárkózni, belépni óhajto országok részére a településtervezés, vidékfejlesztés, faluturizmus támogatása érdekében. (Phare program, Saphard Program). Kell-e ennél meggyőzőbb bizonyíték Balázs Ferenc aktualitására vonatkozólag? Az sem kétséges, hogy legalább egy fél évszázaddal megelőzte korát, ami a fejlődés, a történelmi változások jelenlegi üteme és arányai mellett nem kis dolog.

Mi az, ami hiányzik Balázs Ferenc szerepének és történelmi értékének megítélésében? A hálás, példából tanulni tudó és példáját követni tudó nemzedékek. Merjük remélni, hogy a 2001-es év Balázs Ferenc-évkönyvével nyilvánítsa, valamint a tanulmánykötet, amelyben e téma megjelenik, változásokat hoz e kérdésben.

Gűz Ferenc

Forrásmunkák:

1. Balázs Ferenc: Bejáróm a kerek világot (1923–1928), Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1975.
2. Balázs Ferenc: A rög alatt, Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 1998.
3. Balázs Ferenc: Zöld árny, regény, Erdélyi Szépművés Céh, Kolozsvár.
4. Mikó Imre–Kicsi Antal–Horváth Sz. István: Balázs Ferenc-monográfia, Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1983.
5. Versek, elbeszélések, tanulmányok tizenegy fiatal erdélyi írótól, Kolozsvár, 1923.
6. Brassói Lapok, Népújság: Erdélyi Magyar Évkönyv (Petrovai Tibor: Szervezeti ügyünk, 118. 1123. oldal), Brassó, 1937.

Abrudbányai Rédigér Géza (1845–1906)

A XIX. században élő unitárius költők sorában ma a 156 évvel ezelőtt, november 25-én született Rédigér Gézát mutatjuk be.

Rédigér Géza élete nem sokban különbözik korabeli lelkesztársai életétől. Legfőképpen abban, hogy fölnevelt tíz gyermekkel, a Mezősegyen végzett missziós munkásságával az ott élő, pusztuló magyarság nemzeti hovatartozását igyekezett felszítani és foglalkoztatni a költészettel. Ez utóbbinak köszönhetően szerepel Szinyei József „Magyar írók élete és munkái” c. kötetében, a Keresztény Magvetőben és az Unitárius Közlönyben. De versei megjelentek az Unitárius Keresztény Népnaptárban, a Nők Világában, a Fiatalok Barátjában és Abrudbányai Ödön „Szabédrol levett kalappal” című Emlékkönyvében, melyet Rédigér Géza születésének 100-ik, halálának 40-ik évfordulója alkalmából adtak ki 1944-ben.

Rédigér Géza elődei Lengyelországból üzettek ki és telepedtek le a vallásszabadság akkor egyedül földjén, Erdélyben. 400 év előtti őse, György, krakkói lengyel unitárius orvos volt. Késői utóda, Géza, Tordán született. Itt kezdte, majd 1862-től Kolozsvárt folytatta középiskolai tanulmányait. Az utóbbi helyen Kovács Antal, majd Beniczédi Gergely állt az iskola élén. Tanárjai Kriza János, Mikó Lőrinc, Marosi Gergely, Buzogány Áron, Ferencz József, Simén Domokos és Derzsi József voltak.

Rédigér kolozsvári diáksága első évében már bekapcsolódott az ifjúság iskolái életébe, majd – mint 15 éves ifjú – otthagyva az iskolát részt vett az 1863-as lengyel szabadságharcban. Félévi katonaszkodás után tért vissza a kolégiumba, melynek elvégzése után a Papnevelő Intézetnek volt ösztöndíjas hallgatója, majd két évig a székelykeresztúri gimnáziumban tanított. Ezt követően 1871-től Homoródújfalun, 1876-tól 1906-ig Szabéd lelkesze volt.

1872-ben – homoródújfalusi pap korában nősült. Felesége bolóni Nagy Amália volt (1852–1919). Házasságukból hat fiú és négy leány született. Rédigér a korabeli szűkös anyagi körülmények közepette nevelte föl gyermekeit. Tette ezt olyan idős korban, amikor a „kicsgyezés”-sel járó létbizonytalanság alól a lelkeszek sem vonhatták ki magukat, a lelkeszi szolgálatok terhére végezt munkával kellett az éhező szájak részére a mindennapi kenyeret biztosítani.

Rédigér rövid homoródújfalvi működéséről keveset tudunk. Boros György följegyzése szerint (Unitár. Közlöny 1901. 12. sz. 306. old.) ezen egyházközségbe a hívek meghívása alapján került. Később a gyülekezet – egyházi beszédeknek hatására – alapítványt létesített.

Mint szabédi lelkeszre érvényes a költő szava: „én az egyszerű nép őre vagyok. – Enyém jó és balsorsának fele, – Örülök, sírok részvétvén vele, – S az egyszerű népet mily isteni, – Oktatni, növelni, tanítani”.

Mert Rédigér Géza az egyszerű nép őre volt. Épített, javított, buzdított, s azokat, akik ellene támadtak, a szeretet tüzeivel égette meg. A szószéken, a vasárnapi iskolában, az olvasóköri, a családi életben mintaszerű magatartásával tűnt ki. Egyházi beszédeire nagy gondot fordított. Azokat előre megírta, átdolgozta, és időszerszerűen köthette le hallgatóinak figyelmét. Lelekési működésének egyik legjelentősebb megnyilatkozása a Mezősegyen szétszórta élő, különböző felekezetekhez tartozó magyarságnak a felkarolása volt. Főlhívására előbb a r. kat. egyház, majd a protestánsok építettek Mezőörményesen templomát. Az utóbbit az Ökumenizmusával adták át a gyülekezetnek.

Rédigér 15 évig volt a marosi egyházkör jegyzője és válóperes bírja. E munkát is nagy buzgalommal gyakorolta. A munkát feljegyezték, „még a száraz jegyzőkönyvekbe is tudott hangulatot lehelni”.

Rédigér Géza szabédi papsága alatt öntötte érzésvilágát verseibe. Versei a szabadságról, a család- és hazaszeretetről szólnak. E versei a már említett egyházi lapokon túl önálló kötetként is megjelentek. Ilyenek az Udvarhelyen 1875-ben két kötetben megjelent versei: az 1886-ban Budapesten kiadott „Kincses Jancsi, vagy a juhászbojtár meseje” című verse és az Udvarhelyen második kiadásra került „Jóslat” című drámai költeménye.

Az 1875-ben megjelent verseskötete, melynek verseiből több napvilágot látott az említett egyházi lapokban, majd Abrudbányai Ödön Emlékkönyvében, az egyház részéről sem ismertetésben, sem kritikában nem részesült. Az itt megjelentetett versek fő témája az ima köré összpontosul, melyet Rédigér az Isten és az ember közötti kapcsolat elmélyülését kívánja előmozdítani. Megszólaltatja a zsolnárokat is, és irlyan himnuszokat, amelyeknek időszerszerűségét az úgynevezett „sátoros ünnepek”-re rögzíti.

Az 1886-ban Budapesten, a Révai Testvérek „Jó könyvek a magyar nép számára” című sorozatában megjelent „Kincses Jancsi, vagy a juhászbojtár meseje” című verse a Keresztény Magvető „Irodalmi Értesítő” (1886. 374. old.) című rovatában kerül bemutatásra. Amint olvashatjuk, a 491 soros vers a nép hibáinak javítása végett íródik, s költői nyelven, könnyed verselésnek egy olyan juhászbojtárt mutat be, akit hűsége, a rabizott állatok becsületes gondozása emel a hasonló foglalkozásúak fölé. Az említett „Irodalmi Értesítő” szerint a munka nem csak szórakoztat és tanít, de emeli az erkölcsi élet értékét is.

A „Jóslat” című 5 felvonásos drámai költeménye a perza birodalom korába vezet, és az ottani hazaszeretetet, vallásosságot és szabadságot állítja – mint követendő példát – kora nemzedéke elé. E munka II. kiadása 1901-ben jelenik meg Marosvásárhelyen.

Az Unitárius Közlöny (1905. 99. old.) számol be arról, hogy Rédigér Gézát az EMKE (Erdélyi Magyar Kulturális Egyesület) tb. tagját a magyar költészet terén kifejtett lelkes munkásságáért az Erdélyi Irodalmi Társaság rendes tagjává választotta. E megtisztelő kitüntetését Rédigér Géza csak pár héttel élte túl. 1905. június 7-én Marosvásárhelyen befejezte életét. Szabédon helyezték örök nyugalomra a köri papság, a tanítóság és a hívek nagy részvétele mellett. A Dávid Ferenc Egyet nevében – az Unitárius Közlönyben – Boros György búcsúztatta (1905. 11. sz. 180. old.) kihangsúlyozva, hogy Rédigér Géza az a lelkes volt, „aki ha kellett szolozsmáival vigasztalt, fohással fordult Istenhez erőrt és segedelemért, és a feltámadás és a jobb jövő ígérétevel biztatta hibeit.

Végezetül álljon itt Boros György néhai püspök emlékező sorainak utolsó mondata: „Példája lelkesítés mindannyunkat, hogy teljesítsük a reánk váró munkát vallásos hittel, hazaszeretettel és az emberek megbecsülésével.”

Kelemen Miklós

Az Unitárius Élet 2001. szeptember-októberi számában, a 13. oldalon, Kelemen Miklós Tarcsafalvi Albertől szóló cikkében az Erdélyi Irodalmi Társaság alapításának éve nem 1888, hanem 1888.

Egyházi hírek

Őszi üléseinkről...

November 9-én harmadszorra gyűlték össze lelkészeink értekezletre. A megbeszéléseket Léta Sándor újonnan kinevezett lelkész szorgalmazta, de jelen sorok írójának elnökségével. Jól szolgálták a munkakezdet az elhangzott gondolatok. Istentiszteletünk után főpásztorunk üdvözölte a megjelenteket, és kezdetét vette ügyes-bajos dolgainak megtárgyalása. Léta Sándor hozzáfűzte lelkészársunk elkészíti egyházunk honlapját, hogy így is ismertebbé váljon egyházi életünk minden vonatkozásban. Ehhez szükséges a már beérkezett ismertető anyagok kibővítése a kért minták szerint. A majdani internetes hozzáféréshoz Unitárius Alapítványunk is anyagi segítséget fog nyújtani egyházközségeinknek. A sikeres munkavégzés nem tűri a késedelmes munkát, anyag-összeállítást egyetlen lelkész részéről sem.

Az egyházközségi életről szóló beszámoló rendjén szinte ugyanazok az észrevételek hangzanak el mindenki részéről: nehéz a szóránymunkát végezni, nehéz a nagy területeket átfogni, a jelenket nem szándékozó híveket felfedezni stb. Nagyon égető szükség a szórányszerűsítés racionalis felosztása a hívek érdekében figyelembevételével. Mindehhez pedig nagyobb anyagi alap szükséges, ami várat magára addig, amíg egyházunk anyagi helyzete is konszolidálódik. Ez igaz akkor is, ha ebben az évben szinte sikerült megduplázni a szóránymunka támogatás összegét.

Az egyházközségek jobb ügyvitelének érdekében egységesítésre van szükség. Ezt el is kezdtük azzal, hogy Gergely Feliciáné, Éva előadta az érvényben levő számítástechnikai törvények megfelelő könyvelési menetét (bevételek, kiadások, könyvelési folyamatok, leltárzások, zárszámadások, tervkézbeszések és más fontos tudnivalók). Szükség van erre azért is, mert bármikor külső ellenőrzésre is sor kerülhet bármelyik egyházközségben az ország területén. A gyűlések meg fogják kapni az előírásokat, a szükséges bizonylatokat, könyveket már át is vették a lelkészek. Ugyancsak az egységes áttekinthetőség érdekében javasolta a püspök úr, hogy az anyakönyvezés is legyen egyformán végezve. A megkezdett, több évtizedes könyveket be kell fejezni, ha betelnek, és az új – Kolozsváron készített – anyakönyveket kell megkezdeni. A könyveket az egyház megrendeli minden egyházközségnek, és az EKT jóváhagyásával azokat is fizeti, hogy ne terhelje ez is az egyházközségek pénztárát. Lelkesi értekezletünk Brock Margit köszönettel vett és jó évtaggal elfogyasztott zabjára.

November 10-én, szombaton délelőtt 10 órakor EK Tanácsunk harmadik ülését Szász Adrienne lelkesítő áhítata vezette be szintén jelen sorok írójának elnökségével. Az áhítat békessége, egyetértése indító bibliai üzenetere szükségünk is volt az egész gyűlés ideje alatt. Mikó István főgondnok-elnök beszámolója az utolsó EKT óta eltelt időszakban végzett munkájáról, egyházunk életéről. Bövelkedett eseményekben az eltelt időszak, annál is inkább mert a milleniumi ünnepsorozat finisz, végjárja volt a mi egyházunkban is. Lapunk hasábjain megjelentettünk minden olyan eseményt, amelyekre jógal lehetünk büszkéi, mert bekiáncolnak egyháztörténelmünk lapjaira. Talán egyetlen maradt ki – amit más orgánumban (pl. Erdélyi Magyarok) nagyon szép színben tüntetnek fel, elismeréssel méltatva azt –, hogy egyedül egyházunk volt az, amelyik vállalta a trianoni diktátum törvénybe írt 80. évfordulójáról való méltó megemlékezést, nagy érdeklődő gyűléseket részvételével, a Nagy Ignác utcai templomunkban.

A püspöki beszámoló után főgondnok-elnök számolt be a múltkor EKT határozatainak végrehajtásáról vagy elmaradásairól. Legelőbb ügyünk – ingatlanaink helyzetének megoldása – bár folyamatban van, de késik, és mindannyian tudjuk, hogy szinte ettől függ egyházunk anyagi jövője. Egyházvezetésünk eljárása, reméljük, meghozza a várt eredményeket. Főgondnok-elnök szólt arról, hogy a sikeres évről évről érdeklődésben vizsgálja a gazdálkodással, hogy ne legyenek deficitese. A beszámolóban elhangzott, hogy a budapesti egyházközségek szétválása megtörtént, az új vezetőket a közgyűlések megválasztották vagy megerősítették, a pestszentlőrinciek december elején tesznek ennek eleget. A püspöki jelentést négy, a főgondnokot két tartózkodás mellett, ellenszavazat nélkül fogadta el az EKT. A napirend további pontjai is mind fontosnak bizonyultak. Máté Ernő kérését is kedvezően bírálta el az EKT, mely értelmében Pécs lesz a Dunántúli szórány központja Polgári helyett. A személyi ügyek rendjén az EKT tudomásul vette Silye Lida főkönyvelő lemondását 2001. december 31-én. Az EKT megerősítette Léta Sándor kinevezését a Bartók Béla Egyházközség másodlelkészi állásába, és munkájára Isten áldását kérte. Ifjúsági helyzete is szerepelt a döntések során. Unitárius Ifjak Országos Szövetsége – UNIOSZ néven beadott szervezeti szabályzatot tervezett, amit az EKT néhány kisebb kiigazítással és észrevétellel elfogadott. Végre elindulhat egy szervezett ifjúsági munka egyházunk kebelén, annak jövődjét munkálva.

Nagyon fontos kérdésnek mutatkozott jelen sorok írójának beadványa az átvilágítás kérdésében. Főgyűléssel azzal indokolta kezdeményezését, hogy egyházunkban is eljött az ideje a megtisztulásnak, látni kell, hogy kikre lehet számítani a társadalmi-politikai változások idején. Több hozzászólás, vélemény hangzott el, ketten vetették el teljesen, a többiek elfogadták. A vélemények arról szóltak, hogy hogyan kell kivitelezni, mert lelkészeink, gondnokokaink, választottjaink jó része Erdélyből jött, és milyen formában tudják ők végigvinni ezt. Az EKT úgy döntött, hogy mindenre nézve kötelezővé teszi az átvilágítást, lelkészekkel, gondnokokkal kezdve minden választott tisztviselőig a legmagasabb tisztségekkel bezáróan. Előpontot nem határozott meg, folyamatosan kell ezt végrehajtani, mindenki személyesen kell elvégezze, és az eredményt be kell mutatnia a legfelsőbb egyházvezetésnek (Főtanács, Egyházi Képviselő Tanács, Elnökség). Kezdeményező reméli, hogy nem lesz „boszorkányüldözés” ebből a tiszta szándékból, amit – ahogy Sándor Gy. Mátyás győri lelkész fogalmazott – „erkölcsi köteletségünk megtenni, mert tisztán kell a hívek elé állani”.

A napirend megtárgyalása után szó esett még a Locomoba, Svájca kiküldendő személyéről. Úgy döntöttünk, hogy pályázók jelentkezését kérjük lelkészek és egyházi munkások közül, akik közt majd sorolunk a 10 személy kilitétét illetően. Az „egyebek” közt szerepelt az is, hogy az egyházközségek 2002. január 15-ig kötelesek bejuttatni a 2001-es zárszámadásaikat, január 31-ig pedig a leltárt és a 2002-es költségvetést.

Minden vélemény, hozzászólás arról győzhetett meg minden jelenlevőt, hogy egyházunk élete nem közömbös senki számára. Még az ellenvélemények elhangzása, ütköztetése is arra mutat, hogy jövőnköt akarjuk biztosabb alapokra helyezni. Az ülést a bevezető áhítat tartójának imádsága és közös éneklés zárta.

Balászi László
egyházi főgyűző

Templomszentelés Sepsiszentgyörgy, 2001. november 18.

Textus: 1. Kír. 8.46 *... tedd meg, hogy a föld minden népe megismerje nevedet és tudják meg rólad, hogy a te nevedről nevezték el ezt a házat, melyet építtettünk!*"

Pontosan 32 évvel ezelőtt szólatam meg először a templomban, vagy inkább imaházban, és nagy megisztetés számomra, hogy az új templom felszentelésén is jelen lehetek, tudván azt, hogy e hajlék őriási erőfeszítések árán született, melynek könnyéből és vérből keverték a habarcsát. Egy templom felépülhet, mint a hagymakapcsolások egyik napról a másikra állami támogatással, vagy épülhet évtizedekig a hívek áldozatából, egy a törvény: hogy benne mindenkor az evangéliumot prédikálják, azt az evangéliumot, mely nem más mint a Jézusi kettős parancsolat: "Szeresd az Istent és szeresd felebarátodat". Ez az egyetlen lehetőség nekünk magyaroknak a megmaradásra, hogy levezessük a turáni átok áldatlan köntösét, és testvéreként próbáljunk meg élni minden örömeinkben de minden megpróbáltatásunkban is, hogy soha ne osszon meg vallásos meggyőződésünk.

Kifejezem azon örömeimet és meglepedéseimet, hogy ahol templomot építenek, ott az egyházat sem külső sem belső veszély nem fenyegeti, mert ez is bizonyítja azt a tényt, hogy egyházunkban – hála legyen a jó istennek – aprólékosan szállt a nemzet, egyházat és vallást megtartó erő, „a hit lsten ajándéka” szó szerinti értelmezése, vagyis az, hogy a hit nem más, mint cselekedet, mert halott a hit önmagában.

A cselekvő hit, a cselekvő unitarizmus építhet csak templomot, hogy abban együtt és egy akaratú és belső látással megélve legyenek az atyafiak.

Ezt a gondolatot a 133. Zsoltár első verse fejezi ki a legjobban: „Milyen jó és milyen gyönyörűséges, amikor együtt lakoznak az atyafiak”. Egy nagyon természetes emberi érzést juttat eszünkbe az idézet, mely melőz minden ideológiai, filozófiai és hovatartozást. Ennek a természetes emberi érzésnek a jó ízet érezzük, hogy együtt lehetünk. Az atyafiság nem más, mint egy-

más iránti szeretet és a kölcsönösség elve, de ha szeretet nincs mi bennünk, és nem a kölcsönösség elve szerint élünk, akkor szöveghetünk emlékeket, alakíthatunk ki koncepciókat, beszélhetünk egyházpolitikáról vagy egyházstratégiáról, valamint különféle programokról, elhatározásokról, mindez üres szövegszéd marad. Miért mondom mindezt? Azért testvéreim, mert érzem, hogy ma a legerősebb a határok által elválasztott magyarok, atyafiak között az egység iránti igény. Igen ám, de most a legerősebb a megosztottság is, mely szükségessé teszi, hogy a természetes nemzeti és vallási, keresztényi összefogást szorgalmazzuk.

És végül, amint felénk és templom ablakára, máris azt látom, hogy amennyire új e templom annyira patinás. Azaz teszi a ólomkarikás ablak, benne a címerünk és 43 éves unitárius hitünk. Lehet ha kintről nézünk be az ablakon csak annyit látunk, mint Dzsida Jenő:

„Kik csak az utcán járnak-kelnek, szépséget rajta nem igen lelnek, kíváncsi szemmel rá nem tapadnak, csak egy karika, szürke karika, ólomkarika, templomablak. Sütheti napfény sötét örkre, mint világlatlan bús világlátlan, hűnyt szemé gödre.

De aki belép a boltozatos hűvös templomba, s belülről pillant ablakára, megdöbben áll, megkövülten áll és néz a csodára:

Színnek zengése, Fények zúgása. Kék, ami békül, piros, ami lázad, lángtűnemény és tűzkáprázat!

Ötökök títka: a földön itt lent, belülről nézzen mindenki mindent, szemet és szívet és harcot és békét! –

Aldja meg az Úr a belülről látók fényességét!”

Igen aldja meg a sepsiszentgyörgyi unitáriusok lelkének belülről látó fényességét, hogy együtt és egy akaratú, Jézus követve, evangéliumát megtartva építsék e drága hajlékban Isten Országát, mindannyiunk örömeire Egy Istenünk dicsőségére, hogy megtudja a világ, Isten nevével van elnevezve a hajlék! Amen!

Rázmány Csaba püspök

Egyleti beszámoló

A Bartók Béla Unitárius Egyházközség és a Dávid Ferenc Egylet 2001. október 31-én emlékműnapelyt rendezett a reformáció 484-ik és első püspökünk mártírhalálának 422-ik évfordulója alkalmából a Hőgyes Endre utcai templomban.

A gyülekezeti ének elhangzása után Balázs László, egyházunk főjegyzője tartott áhítatot. Ennek keretében idézte fel egyházalapítók alakját, emberi nagyságát, szenvedélyes igazságkereső szénjét, élete tragikus fordulóival megingathatatlanul szembenéz magatartását. Szellemi öröksége anyai évszázadok üldözött, értetlenség után is megtartó erővel hat kései utódai életére.

Dr. Nyíredy Szabolcs elnöki megnyitójában elmondta, hogy korábbi gyakorlatától eltérően a Dávid Ferenc Egylet a folyó évben csak két előadást tartott. Ezt egyrészt az elnökség személyi problémái, másrészt az egyházközségek amúgyis gazdag millenniumi rendezvényeivel indokolta. Bejelentette azt a sajnálatos tényt, hogy a meghívott előadóművész, Ószabó István – a család-jában történt váratlan haláleset miatt – rendezvényünkön nem vehet részt.

Ezt követően dr. Balázs Mihály elnökdöntörténet, a szege di egyetem tanszékvezető tanára tartott előadást a reformáció évfordulója alkalmából.

A reformáció kezdetét a közfelfogás 1517. október 31-ikére keltezi, amikor Luther Márton a wittenbergi templom kapujára kifüggesztette 95 tételben megfogalmazott nemtetszését az egyházi gyakorlattal szemben. Az előadó fejtegetésében arra hívta fel a figyelmet, hogy történelmi szemléletünk a nagy sorsfordító folyamatokat szívesen kapcsolja valamilyen látványosnak nevezhető eseményhez, amely azután nemzedékek során át hagyományozódik az utókorra. A XVI. század elején az egyetemes egy-

házban megszűnő visszasságok a jobbitás szándékát erősítették fel Luther és eszmétársai körében. Ez a szándék – különböző formákban és különböző társadalmi keretekben ugyan – de már százados múltba tekintett akkor vissza. Tehát az előadó megítélése szerint október 31-ike jelképe a reformációnak, de nem biztos, hogy maga a soradott mozzanat.

Az unitárius gondolatosság kibontakozásáról szólva is az eszmétörténeti múltba visszanyúló szálakat hangsúlyozta a tanár úr (ariánus-antiritirizmus szemlélet).

A Dávid Ferenc-i felismerések fokról fokra érlelődtek és vezettek el végül a tiszta unitárius hitelvek megfogalmazásához és az egyház megalakulásához. Az unitárius hagyomány két kiemelkedő eseményhez kapcsolja az egyház megszületését: Dávid Ferenc a nevezetes „kerék kövön” állva győzi meg Kólosszvár népet a maga hitbeli igazságáról. A másik esemény színhelye az 1568-as tordai országgyűlés. A pillanat nagyszerűségét, felemelő voltát a közismert Kőrösfői Kriesch Aladár festmény pártosa sugallja, és teszi minden unitárius számára hiteles hagyománnyá. Összefoglalásként az előadó – Illyés Gyula: „A reformáció genfi emlékműve előtt” című költeményéből bőven idézve – a hitjövélisé növekedett mozgalmának a korabeli társadalmak alakulására gyakorolt hatását, s egy újfajta érzés- és gondolatvilág meggyökerezését méltatta.

Az emlékszt befjezéseként J. S. Bach: D-moll hegedűszonátájának két tétele hangzott el a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola tehetséges végzős növendéke, Gátlók Judit előadásában.

Rendezvényünk a gyülekezeti teremben szeretetvendégséggel zárult.

Lőrinczné Kelemen Ildikó

KERESZTÉNYSÉG ÉS KULTÚRA

Néhány rövid bekezdésben arra az egyetlen kérdésre kísérlelnék meg némi választ találni, hogy személy szerint miért tartom aktuálisnak a keresztény ihletésű költészet szerepét, s miben is látom annak föladatát a mai világban.

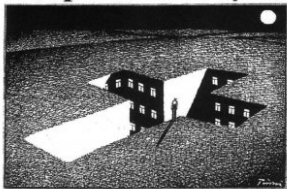
Egyéni elkötelezettségemhez a döntő érvt minden bizonnyal nemzedékemnek épp legáltalánosabb élménye, az elmúlt világháború szolgálta. Igaz, a frontok azóta elnémultak, a háború végetért, a koncentrációs táborok bezárták kapukat. Hittem szerint azonban épp e végérvényesen beállott csönd jelenti ma a legfőbb realitást közöttünk.

A múltó idó a történet relativitásából a „tisza történet” totalitására, minden igaz cselekedet eleve mozdulatlan tengelyébe vezet. Ez a „tisza történet” azonban már teljes egészében „mozdulatlan”, sajátos módon függetlenül és egyetemes érvényű valóság, vagyis szöges ellentéte a merényletnek, mely mindig üres, viszonylagos és irrális.

Auschwitz ma múzeum. Falai közt a múlt – és bizonyos értelemben valamennyiünk múltja – azzal a véghetetlen süllyal és igénytelenséggel van jelen már, ami a valóság mindenkori legbensőbb sajátja, s attól, hogy lezárult, csak még valódiabb, még érvényesebb. Legotthonosabb tárgyaink, hétköznapi civilizációink szinte valamennyi eszköze – az utolsó elhárny bádognakánál – soha nem látott metamorfózisban ment itt keresztül. Egyrészt puszta funkciójára süllyedt, oda, ahová annak előtte csak a kintőszerszámok, másrészt ugyanezek a tárgyak, beleértve az eredendően kínzásra szánt eszközöket, lettek végül is a század legsajátosabb ereklyéi. Valamennyi egyazon jelentés elvethetetlen jegyei borítják. Utések és kopások, miknek kibetűzésére alig tettünk valamit. Pedig ezek a század betűi; ezek a kor betűformái.

Nyolevan esztendővel ezelőtt, 1921. november 27-én született a XX. századi magyar líra kiemelkedő alakja. Emlékezzünk róla saját gondolataival, melyek ma is aktuálisak.

Pilinszky János Ars poetica helyett

Tettamanti Béla grafikája

A passé realitásába egyedül az áldozatok jutottak el. Övök ma minden jelentés. A botránykeltők eleve megrekedtek valamiféle örökös conditionnelben.

Mindaz, ami itt történt, botrány, amennyiben megtörténhetett, és kivé-

Tettamanti Béla grafikája

tel nélkül szent, amennyiben megtörtént.

Mindez igaz. Mégis gyötrelmesen ellentmondásos, s ha valahol, hát itt kap súlyt a Karamazovok párbeszéde. Aljosa hite és Iván közönybe burkolózó lázadása.

A humánus egymaga tehetetlen azzal szemben, ami egyszerű lezárult, s legfeljebb az emlékezés illúziójával képes behatolni a múltba. Viszont a legtündöklőbb jövő is mit ér? – amorális sivatag, üres elvontság a jövőre tehetetlen konkrétumokkal hátában. Marad tehát a lázadás, az „egész” elvetése, de még ez se érítheti legkisebb részletét se annak, aminek nevében mindent meg kellene tagadnunk.

Nem így a legkisebbik Karamazov. Aljósában föl se merül a lázadás kísértése. A mozdulatlan és totális elkötelezettség, amiben eleve él, egyszerűen nem érzékeli a kihívást. A múlt – amiben Iván szükség szerűen az ártatlan szenvedések övezetét látja – Aljosa állandó lelkiállapota, a konkrétumokba való előbbrejutás, a vizsgálódás és megvigasztalódás tulajdonképpen kezdete.

Engagement immobile-nak, mozdulatlan elkötelezettségnek nevezném a vallásos léleknek ezt a sajátját, mely annyira hasonló a múlt mozdulatlan realitásához. És rokon értelemben, a művészet is mi egyéb, mint engagement immobile, mozdulatlan elkötelezettség, totális odaadás? Nem tudom elképzelni, hogy a múlt felé – s elsőként annak tragikusan lezárt eseményei felé, mi vonzaná a művészt, a mozdulatlanságban először a konkrét tét látást, először a részvét hatékonyságát – anélkül, hogy bármit is megváltoztatna, bármit is meg akarna változtatni.

A múlt megközelíthetetlen nyitottságába bizonyos értelemben a műve-

szet az első részvevő, totalitásába az első totalis, mozdulatlanságába az első mozdulatlan, konkrétságába az első szeretetteljes, tragikumába az első bízakodó, és szakralitására az első vallásos lépés.

Az, ami 1939 és 1944 között megtörténhetett és megtörtént, erre kötelez, vagy arra ítél, hogy mindinkább irrálisnak érezzük azt, amit magunk mögött hagytunk, és fokozottan mindazt, ami utána következett és következék még.

A halottaknak senki előre nincs szükségük többé, mégis külön-külön, és mindenkinél macacsabbul hívják minket. Ez a meghívás azonban túl van a közöny, túl a részvét és lázadás, sőt valamivel még a mozdulatlan kétségbeesés, egy szóval a katasztrófa még mindig világosan kivehető határán, és egyenest a szeretet sötétjébe kalauzol. Mivel először itt, és egyedül itt részeshetünk mindenükből kifosztott és kiforgatott meghívóink romolhatatlan kincséből, királyi adományából, aki nem egyéb, mint a mindenségben az egység bátoratlanság boldog és először biztos megtapasztalása. Szakasztott úgy, ahogy a keresztlevét követően a tanítványok is mozdulatlanul maradtak, mielőtt a föltámadás hasonlíthatatlan intimitását hírló vették.

Iffúságomban hosszú időn keresztül az álomban véltem megtalálni az áhított megoldást. Itt minden együtt és egyben van még. Kint és bent, ember és táj, anyag és forma, érzék és szellem. Az, hogy én, alig más, vagy éppenséggel ugyanaz, mint te, vagy ő. És mégis nyomaszó és boldogság. Fölégetett földjével, maradék pázsítfoltjaival maga a tiltott paradicsom helye, ahonnan végleg kiűztünk. De e kiűzetés azóta megmenekülésünket jelenti már. Itt kell, az ébrenlét nehéz ellendülésében megtalálnunk először a rendet, majd azon is túl az egységet.

És itt mindjárt megkísérelném valamivel kiszélesíteni a már idéi is sajtós értelemben használt „mozdulatlan elkötelezettség” fogalmát.

Albert Camus a „Sisizifusz mítosza” („Le mythe de Sisyphe”) című könyvében szeméreti Dostojevszkijnek, hogy fölismerte a világ abszurditását, mégse írt abszurd regényt, hanem a hit vigaszába menekült. Csakhogy a világ abszurditása-

nak fölismerésén túl – és épp a menekvés irányában – van egy még következetesebb, ha úgy tetszik, még abszurdabb lépés, s ez a világ képtelenségének a vállalása. Ilyen értelemben igaz, hogy „Dostojevszkij válasza az alázat” (La réponse de Dostojevski est l'humiliation), csak hogy ez az alázat – magunkra venni a világ képtelenségének súlyát, mint egy beöltözve a lét és tulajdon ellentmondásaink terhébe – minden, csak nem meghátrálás.

Névtelenül és irratlanul, a maga szakadatlan folyamatosságában, úgy,

Harmonia celestis

Tettamanti Béla grafika

ahogy azt az evangélium kodifikálta, mi lenne más a szegények története közöttünk, ha nem ez? Ők, a szegények azok, akik mintegy incarnáltak, valósággal a vérükben és a húsuiban, közvetlenül a tagjaikban hordozzák időtlen idők óta a világ rájuk eső, lényeg szerint elviselhetetlen, fokról fokra megsemmisítő nehezét. Ettől olyan nyugodtak szívükben, s érezhetik maguk körül egy isteni mindenség jelenlétét.

Szemben velük a gazdagok egykészen szabadulni a képtelen tehetől, a gazdátlan abszurditás gazdátlan terét zúdítva a világra. Ha a szegények tehervállalása az isteni megtestesülés időtlen előképe, a gazdagok a deincarnatio kezdetét jelentik. S amikor a szellem e lerakott, és szinte láthatóvá és tapinthatóvá lett gazdátlan terhet maga se hajlandó többé magára venni már – beérve annak pusztá és kétségbeesésig menő, vagy akár hasonlóképpen frívól szemléletével –

lényegében csak súlyosbítja azt, amit a gazdagok már régen megkezdtek és elcélolt elkövetek.

Ezután már színré léphetnek a közönséges bűnözők – a végkifejlet szereplői –, kik az abszurditást, a botrányt most már közvetlenül követik el, direkt merényletük perversáltágától várva valamiféle visszafelé ható meggazdagodás, hatalom és szabadság soha nem volt beköszöntét. Az ártatlanság szenvedése ettől fogva már nem következmény többé, hanem a könnytelen események elengedhetetlen energia-forrása.

Az így fejünkre idézett katasztrófának volt azonban egy másik tanulsága is. Az írott történelem romjai alatt szinte kivétel nélkül mindannyian érintkezésbe jutottunk az irratlan történet, a szegények életének mélyrétegével. Mi is megtapasztaltuk a már elfelejtett szavak – mint éhség, szomjúság és hazátlanság – elemi jelentését, úgy, ahogy azokat az írás mindenkor aranykorának szerzői használták.

Számunkra előddig ismeretlen ellentmondásokat éltünk meg. Sose hitt kiszolgáltatottságot és maradéktalan védettséget. Látszat és valóság helyét cserélt. Kényes kezűsai megdöntött láttuk enni a jóllakottat, s a moslékot anyagtalan szubsztanciáként magához venni az éhezót.

Idéig-óráig mindannyian szegények lehettünk, részesei a szegénység pozicionális szakralitásának, képtelen terhének és passzíván teremő bizonyosságának.

Személy szerint ekkor ismertem meg először a békét. Nehéz helyzetből mégis szabadulni kívántam, amikor pedig ez be is következett, nem véletlen, hogy úgy ért a szabadság, mint az első gyermeki bűnbecsés.

A tények mögül száműzött Isten időről időre átvérzi a történelem szövétét. Ami nyomot hagy rajta, oly véghetetlenül igénytelen, hogy kérdéses, valaha is föl tudunk érni hozzá? Ha lehet megkülönböztetést tenni, a köztünk beállott csend többé nem is annyira a költészetet érinti, mint magát a költőt kötelezi, élete egészét követeli már, s nem lehet nem eleget tenni e hívásnak, ha mindjárt a végleges és kötelező elnévelés kockázata árán is.

Ember a hatalomban

Bevezető

A kérdőív gondolatát egy amerikai lelkeszcsoporttól vettem át, és eredetileg a lelkeszi hatalom jelentkezési formáinak, létjogosultságának, gyakorlatiából adódó konfliktushelyzetek feltárásának, megoldási lehetőségeinek esélyeit volt hivatott felmérni.

Az idő rövidsége, valamint az ULOSZ azon elképzelése, hogy konkrét, rövid távú, hasznos információkat gyűjtünk, átalakította ezt az elképzelést. Így a kérdőív maga kissé torzszülött lett, sok mindent „belegyömöszöltünk” és sok minden kimaradt, talán egy jövőbeni folytatás reményében. Én személy szerint nagyon örvendtem annak, hogy az így született „végtérmekekre” nagyon sok lelkesztársadalom viszonyulását, küzdelmeit a hatalom problematikájával.

A kérdőív elkészítésekor a következő célokat próbáltam megvalósítani:

1. Mennyi hatalma van elméletileg a lelkeseknek az egyházközösségben?

2. Mennyi hatalmat vált be a lelkes?

3. A hatalomgyakorlás technikái

4. A hatalomgyakorlásból származó konfliktusok, azoknak megoldása vagy állandósulása, pozitív ill. negatív utóhatásai

5. Konfliktuskezelési technikák

6. Lelkesz (hatalom) konfliktus – összegezés

Jelen dolgozatomban csak a hatalom kérdésével foglalkozom, a konfliktushelyzetek és megoldási lehetőségek egy következő dolgozat tárgyát képezik.

Ami a vizsgálat körét illeti az az erdélyi unitárius lelkesztársadalomnak a gyakorló lelkeszeire terjedt ki. Az adatgyűjtés kérdőívvel történt, a kérdések néhány kivétellel a feldolgozandó témára irányultak, alapjuk kollegáim és saját tapasztalatom, a józan ész valamint általános elvek. A kérdések megfogalmazásánál természetesen adódtak hibák, de a végső következtetés a válaszok alapján az, hogy a félreértelmezhetőség, ill. „su-

galmazás” mértéke elhanyagolható. A hatalom kérdését csak az egyházközösségen belül vizsgáltam, nem terjedtem ki a lelkesz hatalmának (vagy hatalom nélküliségének) vizsgálatára az egyházi hierarchia felsőbb struktúráiban.

A hatalomról

Motó: „Jó ideig úgy tudtuk, látuk, hogy ember nincs a hatalomban, az ember a pálya szélén van, és aki a hatalomban van, az nem ember, az gazember fráter, örült vagy cinikus szemét alak. Most tudván tudjuk,

Tettamanti Béla grafikája

hogy emberek, emberek is kerültek a hatalomba. Azt is látjuk, valami történik velük. E történetek jelentős része érdektelen, úgy értem: triviális. Érdektelen a hatalomvágy, a karrierizmus, a pénzéhség. Kicsit érdekesebb a szédülés, a szédület, amely elfogja ott fent a hatalom bércein ezeket az embereket, más ott a levegő, az ájer, nem ismerik fel a hatalom természetét, mert mintha ez hozzátartoznék e természethez.

A legfontosabbnak azonban azt gondolom, hogy a hatalomba került, hatalomhoz jutott embernek megváltoznak a szempontjai. A hatalom legszebb arca a felelősség. A hatalom igazi súlya a felelősség súlya. A cselekvés súlya. A magány (sőt a magára hagyatottság) súlya.

Azt hiszem, a hatalom legnagyobb kísértése az emlékeztetvesztés az, hogy az ember már nem emlékszik, milyen is volt ő maga hatalom nélkül.

Innen csak egy lépés, hogy ne emlékezzék azokra, akik nincsenek a hatalomban. Az embernek a hatalomban folyóvást ezért kell harcolnia, az emlékeztetért.” (Esterházy P.: Ember a hatalomban – részlet)

A hatalom kérdése örök problémája az emberiségnek. A Bibliától a legszébb világirodalmi remekművekig, filozófiai és etikai traktátusokig számtalan változatban és végkövetkeztetéssel tárgyalódik ember és hatalom viszonya. A hatalomvágy megvan az emberben de vajon van-e ember a hatalomban? Olyan kérdés ez, melyet a lelkesnek, aki maga is hatalommal rendelkezik (vagy legalábbis úgy tűnik, mintha rendelkezne) meg kell válaszolnia.

A lelkesek nagy többsége az egyházközösséggel való viszonya kérdésének megválaszolásakor a válaszok közül a nagyon jó-nál a „nagyon”-t zárójelbe tette és meghagyta a jót. Ez nagyon is reális válasz, hiszen az, aki a nagyon jó mellett döntött vagy naiv és nem ismeri eléggé gyűlekezetét, vagy egyszerűen hazudik. Merem ezt állítani azért, mert nincs olyan egyházközösség, ahol a lelkes és gyűlekezete állandó harmóniában élne. Vannak ugyan kisebb-nagyobb „csendes időszakok”, de általában mint minden közösségben, így az egyházközösségben is megvannak a rejtett vagy kimutatott ellentétek, ellenérzések, feszültségek. Ezek önmagukban nem feltétlenül negatívak, hiszen sokszor az ellentétek teszik lehetővé a kellemtelen döntések meghozatalát és azok kivitelezését.

A szolgálati helyét elfoglaló lelkes hamar rájön arra, hogy ahhoz, hogy megértse, mi is történik egyházközösségben, először az erőviszonyokat kell felmérnie, vagyis azt, hogy miként oszlik meg a hatalom a gyülekezet tagjai között és ezt hogyan használják fel. Ez a hatalommegosztás igaz minden közösségben, kezdve a párkapcsolattól a családon át a társadalomig.

A hatalom, legyen az személyes vagy csoportos, általában megfélemlíti az embereket. Ehhez talán hozzájárul az is, hogy társadalmunkban, közösségeinkben legtöbbször a hatalom arbitrárium, erőszakos használatát vagy a vele való visszaélést tapasztal-

juk, hogy számunkra a hatalom szónak negatív konnotációja van.

A kérdőív feldolgozásakor csupán két lelkész írta azt, hogy egyházközségében korlátlan hatalma volna, a legtöbbben a „megosztott hatalom” mellett döntöttek, és voltak egy páran, akik azt írták, hogy kevés vagy semmilyen hatalommal nem rendelkeznek. Két lelkész beismerte, hogy egyszerűen nem tudja, hogy rendelkez-e hatalommal vagy sem.

Bármennyire is idegenkedünk a „hatalom” szótól, a lelkésznek több hatalma van, mint amennyit beismer vagy amennyit a hívek elismernek. Hatalmának több forrása van, kezdve lelkési státusától az elhivatottságán vagy következetességén át a közösség szokásrendjéig, de erre még később bővebben kitérek.

Hogy mégis ambivalensen viszonyulunk a hatalom kérdéséhez, az talán annak tudható be, hogy gyakran megfélemlítünk arról, hogy a hatalom önmagában erkölcsileg semleges. Minden attól függ hogyan és mire használjuk! A hatalom megcsinálható, de újja is teremthet, megnyomoríthat vagy felszabadíthat, kihasználhat vagy előrelendíthat a használatától és használatától függően. A lelkész arra hivatott, hogy a jézusi evangéliumot, Istenországát hirdesse, tekintélyének alapvető forrása ebben gyökerezik, s ez már a hatalom egyik formája. A lelkési hatalom egy másik forrása a vezetői minőségében keresendő, hiszen arra is hivatott, hogy gyülekezetének szellemi-lelki vezetője legyen. Harmadsorban hatalmának forrása az elkötelezettsége a vállalt lelkési munka végzésében és az ebből következő felelősségérzet.

A lelkész tehát nem hatalom nélküli, amint azt gyakran hisszük vagy elhittük velünk. A lelkésznek hatalma van csak legfőbbbször nem használja. Miért? Ennek több oka is van, de a legtöbb esetben talán azért, mert félünk a „vezetéstől”, félünk a hatalom gyakorlásából adódó konfliktushelyzetektől. Nincs ellentét a hatalom és a lelkési munka között, hanem a között, hogy használjuk-e egyáltalán a hatalmunkat és ha igen, mire: dominanciára vagy szolgálatra.

1. Mi a hatalom?

A társadalomtudósok meghatározása szerint viszony, emberközi viszony. Michel Foucault egyik munkájában a következőképpen ír a lelkipásztori hatalmról:

„A kereszténység az egyetlen valós, mely egyházzá szervezte magát. Mint ilyen, azt az elvi posztulátumot fogalmazza meg, hogy vallásos képességtől fogva bizonyos személyek nem hercegeként, előjáróként, prófétaként, jóvendőmondóként, oktatóként stb., hanem lelkipásztorokként szolgálhatnak másokat. Ez a szó ugyanakkor a hatalomnak egy nagyon speciális formáját jelöli.

1. A hatalomnak olyan formája ez, amelynek végső célja, hogy biztosítsa az egyéni üdvözülést a túlvilágon.

2. A lelkipásztori hatalom nem egyszerűen olyan hatalmi forma, amelyik parancsol, egyúttal arra is készkedni kell lennie, hogy feláldozza

Tettamanti Béla grafikája

magát a nyáj életéért és üdvözüléséért. Ennélfogva különbözik a királyi hatalomtól, amely alattvalóitól követelt áldozatot, hogy a trónt megmentsék.

3. A hatalomnak olyan formájáról van szó, amely nem csupán az egész közösséggel tördök, hanem minden egyes egyénnel külön-külön egész élet során.

4. Végül, a hatalomnak ezt a formáját nem lehet úgy gyakorolni, hogy ne tudnánk, mi van az emberek fejében, hogy ne térképeznénk fel lelkiüket, hogy ne készítenénk őket titkaik felfedezésére. Ez a hatalom feltételezi a lelkiismeretről való tudást és az irányításra való képességet.

Ez a hatalmi forma (szemben a politikai hatalommal) az üdvözülésre orientálódik. Áldozathoz (szemben az uralkodói elvvel), individualizáló (szemben a jogi hatalommal), egész életen át folyamatosan működik, és

az igazságnak – pontosan az egyén igazságának a létrehozásához kapcsolódik.”

Michel Foucault szerint ez a fajta lelkipásztori hatalom elvesztette hatékonyságának jó részét, de ennél nagyobb megérzőkódítás is következett, az, hogy az állam ezt a fajta hatalmat saját magának prerogálta. Ez az új fajta „lelkipásztori hatalom”, melyet az állam kezd gyakorolni, visszazsorítja és megfosztja annak eredeti képviselőit a hatalmak nagy részétől, vagyis az addig reális és a társadalom hatóerővel rendelkező lelkipásztori hatalom szimbolikussá válik. Az állam által így átvett modell céljában változtatni feleltünk meg, hiszen immár nem arra irányult, hogy embereket elvezesse üdvözülésükhöz a túlvilágon, hanem még ebben az életben kívánta számukra biztosítani azt. Ebben a kontextusban az üdvözülés szó új jelentéseket veszt fel: egészséges, jólét (azaz kellő gazdaság, életszínvonal), biztonság. Egy sor „világi cél” vette át a hagyományos lelkipásztorokdás vallásos törekvéseinek helyét, méghozzá igen zökkenőmentesen, mivel különféle okok miatt a lelkipásztori tevékenység ezeknek a céloknak bizonyos részét járulékos módon továbbkísérte.

Ezzel együtt a lelkipásztori hatalom tisztviselőinek száma megnövekedett. Alkalmanként a hatalomnak ezt a formáját az államgépezet vagy legalábbis egy közszolgálati intézmény gyakorolta. De ugyancsak ide sorolhatjuk a magánvallalkozások, jóléti társaságok, adakozók, stb. munkáját.

Végül a pásztori hatalom törekvéseinek és gyakorlóinak megszaporodása az emberről való tudás fejlődését két szerep köré összpontosította: az egyik globalizáló és mennyiségi jellegű és a népszerűre irányuló, a másik analitikus és az egyénnel áll kapcsolatban. Mindez azzal járt, hogy a lelkipásztori típusú hatalom, amely évszázadokon keresztül egy meghatározott intézményhez kötődött, hirtelen kiterjedt a társadalom egész felépítésére és intézmények sokaságában talált támogatásra. A több-kevesébe összefonódott, több-kevesébe rivalizáló lelkipásztori és politikai hatalom közösségének helyében pedig megszületett egy individualizáló politika, amely egy sor hatalmi formát jellemzett: család, orvostudomány, oktatás, munkaadók, stb.

Foucault gondolatai figyelembe véve a jelenkori lelkipásztori hatalom a következő alapokon nyugszik:

A. belső igazolás:

1. Isten igéjének hirdetője – elhivatottság

2. karizma

3. tudás

4. szolgálatvállalás és felelősség

B. külső igazolás:

1. Egyháza alapszabályzata

2. hagyomány

3. vezetői, ill. elit mivolta

A kérdőívben a lelkipásztori hatalom forrásoként a következő válaszok voltak megjelölve: státusz, személyes vonzeró, tudás, elhivatottság, következtetesség. Amint látható, itt a lelkes által, és nem külső megfigyelő szempontjai kerültek előtérbe. A válaszok kapcsán egy vagy több forrást lehet megjelölni, általában mindenki kettőt vagy három választott ki. Így is megjelöltek voltak a válaszok, a lelkesek tekintélyük vagyis közvetve hatalmuk forrását a következőkben látták: 57% lelkesi státuszban, 55% elhivatottságban, 50% következtetességben, 47% személyes vonzerőben, 44% tudásában.

Ha a végeredményt tekintjük, azt látjuk, hogy a legtöbb százalékot nem a belső igazolás, hanem a külső, státusz jelleg nyerte el. Ez arra mutat rá, hogy még mindig a tradícióban gyökerezünk, hogy legtöbbször nem MI látjuk, hanem Mások által látatjuk magunkat. A lelkesi státusz, mint a tekintély és ezáltal a hatalom egyik alapvető forrása természetesen reális, de nem elsőleges. Ezt a „státusz”-t bárki megszerezheti, ha elvégzi a megfelelő tanulmányokat és vizsgát tesz. Ez csak a külső burok, a forma, az intézményesített keret, melyet minden egyén, lelkes maga kell megöltöztönni tartalommal.

Az Egyház Alapszabályzata és közösségeink szokásrendje automatikusan biztosítja a lelkesnek ezt a státust, annak megtartása viszont az egyén feladata. Az, hogy még mindig ilyen nagy hangsúlyt fektetünk lelkesi státuszunkra, számomra annak a bizonyítéka, hogy még mindig egy, az idő által rég meghaladott struktúrában gondolkodunk, hogy fontosabb a keret, mint a tartalom, a szerep, mint a mögötte levő hús-vér ember.

A hatalommal való élets rendjén talán a legértékesebb és visszataszítóbb az, amikor státuszunkra hivatkoz-

va óhajunk elérni valamit, amit más-ként (egyéni) nem érhetünk el. A lelkesi státussal való visszaélés nemcsak saját helyzetünket ássa alá, de az egyházat is, melyet szolgáltni kívánunk. (Id. Haringtonné esete)

2. Elhivatottság

Bizonyos, hogy nemcsak a lelkesi, de bármilyen munka végzésének egyik legfontosabb mozgatóereje a hivatás. Az előfeltevés az volna, hogy ez minden lelkesnek megvan, mégis a válaszok mintegy felénél jelentkezik csak. Miért? Szegélylünk megvallani vagy csak egyszerűen idegenkedünk a kifejezéstől? Egyfajta „teológiai borzongás” vagy a nem tiszta lelkiismeret eredménye? Erdemes ezen elgondolkodni már csak azért is, mert voltak akik a hivatással magyarázták a lelkesi pályán való megmaradásukat a sokszor „nyomorúságos” körülmények ellenére.

Az elhivatottság mellett szavazók válasza tehát összefüggésben áll az azal a kérdéssel, hogy gondolkodott-e azon, hogy otthagyja lelkesi állását. Erre a kérdésre a döntő többség tagadón válaszolt, és választát a hivatás iránti elkötelezettséggel indokolta. Kevesen voltak azok, akik bevallották, hogy gondoltak már arra, hogy kilépjenek. Indoklásuk legtöbb esetben az anyagi kiszolgáltatottsággal, tehetetlenséggel, ill. „alkalmatlansággal” magyarázták. (Erre a kérdésre külön is érdemes volna kiérni és feltárni azokat az okokat, melyek arra indították a válaszadókat, hogy alkalmatlannak érezzék magukat a lelkesi munkára). Ide sorolható be a szolgálatvállalás és felelősség érzése is.

3. Következtetesség

A lelkesek fele tekintélyének egy másik forrását a következtetességben látja. Ez így igaz, hiszen szükséges, hogy a lelkes kitartson elvei mellett. A gyülekezet nem szereti, ha lelkesze szüntelenül változtatja véleményét. Az emberek úgy érzik, hogy jogosan várhatják el a lelkesétől, hogy tetteinek és szavainak súlya legyen, hogy magatartásában legyen egyfajta ki-

számíthatóság (vagyis a hívek egy bizonyos idő elteltével tudják, hogy adott esetben lelkészük hogy fog reagálni). A gyülekezetet szüntelen újjal, változással és változtatással meglepni akaró lelkes „eljeljeszt”, elidegeníti híveit, akik nem tudják követni.

A következtetességnek is van viszont rossz oldala, ha az a jogos változás, megújulás ellen van, ha csak arra szolgál, hogy megcsontosodott gyakorlatokat tartson életben. A hatalom gyakorlásában kell lennie rendszernek, következtetességnek, de azt nem kell túlszába vinni. Időnként jó feleleveníteni azt a régi közmondást, miszerint „csak a hülye következtet”.

Tettamanti Béla grafikája 4. Személyes vonzeró

A karizma a valóság és az élet rendkívüli, nem hétköznapi aspektusait jeleníti meg. Karizmája lehet személynek és pozíciónak egyaránt. A személyes karizma lehet inherens, ill. megszerzhető. Az ember rendszerint úgy tehet szert karizmára, hogy rendkívüli cselekedeteket hajít végre, vagy valamilyen rendkívüli élményben van része. Az inherens karizma kivételes képesség, mely nem mindenkinek adatik meg. A megszerzhető karizma a mai világunkban elegendő kis valószínűségű, bár van rá példa. (Tö-kés)

A karizma a lelkes esetében körbehatárolt, leszűkített, mert a lelkes a hagyományt, az uralkodó tekintélyt, a hatalmat, az intézményt és ezáltal legtöbb esetben sajnos a konzervatívizmust képviseli. Ez korlátozza működési szabadságát, de karizmája segítségével, intézményének üzenetét, határozatait a vezető személyes tulajdonságai, képességei iránti tiszteltetből fogadja el a közösség.

A kérdőívre adott válaszokból ki-derül, hogy a lelkesek többsége számára a pozíció karizmája fontosabb mint a személyi karizma. Talán ez is hozzájárul a lelkesi munka nehézségéhez, mert a tisztség karizmája racionális, hierarchizáló és kevésbé hatásos, míg a személyes karizma az emóciókra appellál és nagyobb befolyással bír.

Örvendetes, hogy a lelkesek 47%-a tekintélynek forrását személyes vonzerőjében látja. Addig, amíg

a státus, az elhivatottság feltételezhetően mindenkinél megtalálható, a személyes vonzerő, az inherens karizma a kevesek kiváltsága. Ez különbözteti meg az ugyanazzal a státussal vagy hivatással rendelkező lelkészeket. Személyes vonzásával a lelkész sok mindent keresztülvihet, amit erőszakkal vagy ráhatással nem. A személyes vonzerő különleges hatalom, mellyel azonban csínnal kell bábni. A túl gyakran használt „bájlás” végül megszokottá, unalmassá és nemcsak hatástalanná válik egy idő után, hanem egyenesen visszataszítóvá.

5. Tudás

A válaszok közül a tudás érte el a legalacsonyabb pontszámot, mindazok ellenére, hogy a szolgálatokra való felkészülést, az önképzést a lelkészek magas pontszámmal osztályozták, és célkitűzéseik között visszatérő motívum a teológiai irodalom művelése, gazdagítása. Van itt egy nagy diszcrepancia a két adat között, ami arra utal, hogy a válaszadások rendjén talán nem mindig voltunk őszinték, vagy esetleg a realitást összekeverjük a megvalósíthatósággal, álmainkkal. A hétköznapi tapasztalat azt mutatja, hogy a válasznél nem a tudás az elsődleges, mégis a lelkész rejtett vágya, hogy képezze magát a „jó pap holtig tanul” elv alapján. Erre a diszcrepanciára talán magyarázat az újonnan kialakuló helyzet. Valamikor a lelkész teológus is volt, a szó igazi értelmében. Aztán

hosszú ideje a szolgáló lelkész lemondott erről a luxusról, már nem annyira a felhalmozott vagy felhalmozandó tudás lett a fontos, hanem a gyakorlati érzék és tapasztalat, a hétköznapiakkal való megbirkózás, amikor is az a sajátos „tudás”, mellyel a lelkész rendelkezett nem volt felhasználható. Újabbban azonban nagyon sok lelkész, aki külföldi tanulmányútjáról hazatér, tudományos munkát szeretne folytatni, már amennyire ezt a körülmények megengedik, és ez egy tudathasadás állapotot idéz elő. Egyrészt mert az így felhalmozott, átadásra szánt anyag nem illeszkedik be és nem segíti elő a lelkészt mindennapijaiban, másrészt azonban a változások hatására a lelkészekben is megvan az igény (remélhetőleg) az önképzésre, a fejlődésre. A dilemma talán akkor így szól: érdemes-e olyan elvont tudásra szert tenni, olyan eredményekért harcolni, melyek a gyakorlati munkában érvénytelenek, esetleg hátráltatják azt, vagy jobb megmaradni egy „minimális” tudásanyagánál, hiszen nem ez az elsődleges a lelkézi munkánkban?

Olyan kérdés ez, melyre mindenkinél magának kell válaszolnia. Én még annyit tennék hozzá, hogy vezetői és elít mivoltánál fogva is szükséges, hogy a lelkész szüntelenül képezze önmagát, még akkor is, ha tudásának nincs semilyen érzékelhető, konkrét hatása.

A külső igazolást a státusnál már érintettük, mint az Egyház Alapsza-

bálya és a hagyomány által biztosított potenciális hatalomforrást. Ide sorolható még a lelkész vezetői, elít mivolta, és az abból adódó felelősségvállalás. Ez egy olyan külső igazolási eszköz, mely nemcsak a vallásos közösség zárt terében működik, hanem a tágabb értelemben vett közösségekben (falu, város, társadalom) is. Mi az elít szerepe a társadalomban? Erre a kérdésre Bibó István ket-tős feladatot határoz meg:

1. a társadalom vezetése;

2. az élet élésére, az emberi helyzetekben való erkölcsi viselkedésre, s az emberi szükségletek mélyítésére, finomítására és gazdagítására minták, példákat adjon, azaz kultúrát csí-náljon.

A lelkésznek az elít keretében sajátos helyzete van, hiszen mindaz, amit Bibó megfogalmaz érvényes rá, de ő ennél több is, hiszen az evangélium hirdetője, az általa közvetített „minta” nemcsak a partikuláris, adott helyzetre alkalmazható, hanem örök érvényű igazság, tehát mindaz, amit tesz „sub specie eternitatis” teszi. Ez az ő nagy szabadsága az elít többi tagjaival szemben, de ez a szabadság fokozottabb felelősséggel is jár. Természetesen mint egyént ő is köti az adott keret, társadalom, idő, feltétel, melyek között él.

Papp Mária

(Folytatás a következő számban)

Gondolatok a könyvtárról

Gondolataim mottójául Vörösmarty Mihály: Gondolatok a könyvtárban című versét választottam, mivel önkéntelenül ez jutott eszembe, amikor az Országos Széchényi Könyvtár internetes oldalait böngészve rábukkantam a Könyvtári Figyelő 2000. évi 3. számában megjelent Mikulás Gábor: Meddig lehet türelő a könyvtár? című írására.

A szerző közlése készítetett arra, hogy az informatika vetületében gondolkozzam a Magyarországi Unitárius Egyház Könyvtárról, amelyet 1996 óta vezetek. A fenti publikáció szerzője figyelmeztet a múlandóságra; arra, hogyan változott a gondolkodás, például a mozi születése óta a filmről egészen a televíziós megjelenésén át a video bekapcsolódásáig, és a sor folytatódott azzal, hogy manapság a számítógép monitorján keresztül is nézhetjük a „filmet”, akár élőben közvetített – internetes kapcsolati – képsorokat is.

„De hát ledöntük, amit ezredek
Ész napvilága mellett dolgoznak?
A bölcsék és a költők műveit,
S mit a tapasztalás arany
Bányából kifejtett az idő?”

A film párhuzamán át közelítünk a könyvtár változó szerepének megítéléséhez.

A könyvtárak fontos dokumentumokat őriztek már az ókorban is, a fennmaradt források a későbbi korok újra és újra átértékelték. A humanizmus szelleme által vezérelt könyvtárak egy része már magánkönyvtárként szolgált, ami az otthoni művelődést tette lehetővé. Az újkori könyvtárak pedig rendelkezésre álltak azok számára, akik saját könyvtár hiányában például kölcsönzéssel hazavihették a könyvet olvasás céljából. A könyvtárak

változó szerepe, az igények követése eddig biztosította a kontinuitást. Az informatikai fejlettség mai fokán milyen türelés vár a könyvtárra? Mikulás Gábor szerint a türelés bizonyos szintű megkövesedést is jelent, ha a türelő múltja emlékei között marad, és nem képes a megújulásra.

Ha kitekintünk a világhálóra, látható, hogy vannak könyvtárak, amelyek képesek megújulni, és interneten át új szolgáltatásokat nyújtani. Ilyenek az on-line rendszerek, amelyek az állományukban lévő könyvről a keresőrendszer felkínálása mellett teljes információval szolgálnak. Ilyen például a magyarországi Országos Széchényi Könyvtár www.oszk.hu rendszere. Az elektronikus könyvtárak egyszerre adnak tájékoztatást mind az egyéni érdeklődők, mind a többi könyvtár részére. Magyarországon például Könyvtárellátó kht. www.kello.hu web-oldalai a

könyvtárak részére nyújtanak szakmai támogatást, megrendelési kapcsolatot és elektronikus katalógust átvételre is. Az elektronikus könyvtárak hálózata egyre bővül, amelyhez az egyházi könyvtárak is sorra csatlakoznak.

Egy fontos apróság: a számítógépet használók köre bizonyára észrevette, hogy a könyvtár szó fogalmában is jelentésváltozás ment végbe: a könyvtár szót használja az informatika ugyanis a fájlok rendezésére, csoportosításra, ahol a könyvtár, főkönyvtár, sőt gyökérkönyvtár kifejezéseket is használják. A ma könyvtárra már semmiképpen nem csupán KÖNYV és TÁR.

Lássuk, milyen múlttal kapcsolódik a mi könyvtárunk a túléléshez.

A könyvtár az 1920-as években könyv-adományokból jött létre Budapesten id. László Gyula áldozatos munkájával. A II. világháború alatt és az azt követő években a könyvtári munka szinte kizárólag a meglévő értékek mentésére és őrzésére korlátozódott.

A könyvtár élete a 1970-es években Ferenc József püspöksége alatt lendült fel, ugyanis társadalmi munkában alkalmaztak egy könyvtárost Dr. Kaplayné Shey Ilona személyében, aki heti egy alkalommal nyitvatartási idővel állt a könyvtárat érintő kérdések rendelkezésére. Ebben az időszakban sikerült katalogizálni a könyvállományt szerző szerinti katalo-

gusrendszerrel. A kezdeti kb 2000 kötetből álló állomány az azóta eltelt 30 év alatt csaknem háromszorosára növekedett.

Az állami közgyűteményi támogatás közgyűteményre való fordítása az 1990-es évek második felében meghozta eredményét: 1997-ben sikerült önálló helyiséget kialakítani, átrendezni a könyvtárat és több száz könyvet vásárolni.

Egyháznak könyvtárába 1999-ben került az első számítógép, 2001 második felében kezdtek meg a számítógépes katalogizálást a párhuzamos hagyományos nyilvántartás mellett. A korábbi klasszikus könyvtárelméleti és gyakorlati ismeretek kevesnek bizonyultak, szükséges volt könyvtári internetes továbbképzésre, és folyamatosan szükség lesz új könyvtári

Tóth Anita gyakornok, könyvtárszakos egy. hallgató

szoftverekre, informatikai szakemberre a könyvtár további korszerűsítése érdekében.

Több mint két esztendője könyvtárszakos egyetemi hallgató segíti munkánkat: Tóth Anita, akinek személyes biztosítva látom elektronikus könyvtárunk mielőbbi létrehozását.

A fentiek játszottak az egyik legfontosabb szerepet a túlélési stratégiában.

A másik fontos túlélési tényező a könyvtár nyitvárossá tétele, mely egyszerű adminisztratív, menedzselési feladat. Másrészt növekvett az intézmény nyitvatartási idejét heti három alkalomra, mely lehetővé teszi a könyvtárban folyó kutatómunkát a nem kölcsönözhető könyvek esetében.

Az unitárius könyvtár közeljövőben elkészülő honlapja bővülő nyitvárosságot eredményez az interneten tájékozódó társ-könyvtárak és a könyvtártól távol élő, de iránta érdeklődő olvasói részére.

Ha gondolataimban visszakanyarodom a túlélés kérdéséhez, azt kell mondanom, igen, van túlélés a könyvtárak részére a helyes stratégia megválasztásával; nyitvárossággal, az informatika lehetőségeit alkalmazó folyamatos megújulással.

Amit „ezredek és napvilágra mellett dolgoznak”, a könyvtár továbbra is megőrzi, átméti és közvetíti az utókor számára.

Muszkai Ibolya

Könyvszemle

Boros György unitárius püspök naplójának megjelentetéséhez

Az unitárius irodalom, az általános magyar irodalom szerves részeként fejt ki embert nevelő munkáját. Ezen unitárius irodalomnak ugyancsak része az úgynevezett „Napló-irodalom”, melynek művelői a különböző korok, főleg értelmiségi rétegéből kerülnek ki.

Unitárius Egyházunk eddig elődeink ilyen jellegű irodalmi munkásságát nem foglalkozott.

A „Napló-irodalom” bemutatásával a közelmúltban (1990) Bálint József jelentkezett, aki „Kolosvári emlékirat 1603-1720” című munkájában ismerteti – többek között – hat korabeli unitárius (Sesgsvári Bálint, Linczei János, Auer Márton, Brózer Péter, Gálffy Mihály, Szakál Ferenc) naplóját, illetve az abban foglalt főljegyzéseket.

Talán e munka is ösztönözte napjaink unitárius erdélyi egyháztörténetét, akik az Erdélyi Unitárius Egyház Gyűjtemény-tárának Boros-hagyatékából előkerülő, a néhai püspök naplójának 1926-1941-ig fölített anyagát a nyilvánosság elé tárta.

Amint a könyv „A kiadáról” című részében olvassuk: „A napló bár magán világi a subjektivitás jegyét, mégis általán-

nos képét adja annak a kornak...”, amelyben Boros püspök élt. A teológiai évek egyháztörténelmi óráin sok nagy előd életével és munkásságával ismerkedtünk meg, de – talán – a történelmi háttér hiányában, Boros Györgyről és koráról alig-alig hallottunk. Az említett munka saját alá rendezője és bevezető tanulmányal ellátja, Kovács Sándor teológiai tanár és Molnár B. Lehel egyházi levéltáros szép és dícséretes munkát végzett a napló megjelentetésével. Nekem személy szerint nagy meglepetést okozott a könyv „Adatok Dr. Boros György püspök lemondásának körülményeihez” című fejezete, amely a „Medgyesi fiatalok” nem éppen dícséretes, egyházbomlasztó tevékenységét mutatja be. Az úgynevezett „Medgyesi fiatalok” közül többen később magas egyházi tisztséget (püspök, teológiai tanár stb) töltöttek be, de arról, hogy milyen körülmények között és milyen áron jutottak tisztségükbe, eddig nem volt tudomásunk. A könyv szerzői jóvoltából most ezzel is megismerkedhettünk.

Olvasva Boros György egyháza fennmaradásáért végzett munkásságát, a „medgyesi fiatalokkal” történő kényszerű

viaskodását, önkéntelenül eszünkbe jut a Magyarországi Unitárius Egyház történelmének utolsó 50 évét, amelyben a „medgyesi ifjakkal” azonos szándékú törekvő három egyházi vezető (Csiki Gábor, Pethő István, Huszti János) kényszerített tisztségéről való „önkéntes” lemondásra – az egyéni érdekek érvényesítése érdekében. Ahogy az Erdélyi Unitárius Egyház, úgy a magyarországi is szerencsésen túlélt ezen időszakot, a remélhetően, megfelelő időbeli háttér és dokumentáció felhasználásával, ezekről a majdani utódok olvashatnak.

Boros György „Napló”-ja sok munkatársáról tesz említést, akik szintén valamilyen formában részesei voltak a korabeli eseményeknek. Ezeknek említése, illetve a „Jegyzetek” és a „Személynévmutató”-ban való bemutatásuk egyháztörténelmi ismereteink bővítését szolgálja.

Köszöntök Kovács Sándor teológiai tanárnak és Molnár B. Lehel egyházi irattárosnak lelkiismeretes munkáját.

Motto: „Aki helyesen akarja fölfogni a jelenkor eseményeit, annak jól kell ismernie a múlt történetét.” (Heltai Gáspár)

Kelemen Miklós

Egyházközségeink életéből

Bartók Béla Unitárius Egyházközség

Október végén, közeledvén a halottak napja, Egyházközségünk lelkésze Léta Sándor, Szász Adrienne és Kászoni József lelkészek, valamint Sándor Attila koszorút helyeztek el azon hídhú unitárius testvéreink sírjára, akikre büszkék vagyunk, hogy „előttünk jártak”, és akikre ma is kegyelettel gondol a Magyarországi Unitárius Egyház.

November 1-jén, halottak napja estéjén Léta Sándor, a Bartók Béla Unitárius Egyházközség lelkésze a Nagy Ignác utcai templomban végzett egyházi szolgálatot, közösen a gyülekezet lelkészeivel.

A két egyházközség vezetősége előzetesen meg egyezett, hogy az elkövetkező években felváltva tartjuk halottak napi megemlékezésünket a két templomban, mindig november 1-jén este 6-órától kezdettel.

A Gondviselő Isten adjon további csendes nyugodalmat elhunyt drága testvéreinknek.

November 15-én a Bartók Béla Unitárius Egyházközség Presbitériuma, számos kegyelettel emlékező

jelenlétében, megkoszorúzta a XI. kerület, Dávid Ferenc utca 2. sz. alatti emléktáblát. Beszédében Rázmány Csaba püspök kihangsúlyozta, hogy Dávid Ferenc lelki alkata a transzcendens körül formálódott erős hitté és meggyőződéssé, azon Jézusi gondolat körül, miszerint: „ha megismeritek az igazságot, az igazság szabadokká tesz titeket”. Dávid Ferenc a belső látás embere volt, ezért tudott mindig arról az Istenről beszélni, akit Jézus mutatott meg az embereknek a maga valóságában. Dávid Ferenc nemcsak lelki ember volt, hanem mélyen vallásos is, amit bizonyít a léleknek azon egyetemes vonása, mely az életnek minden rezdülését, az egyetemessé, a végtelennel, egyszóval magával Istennel hozta kapcsolatba.

Ezt követően beszédet mondott Dr. Juhos Katalin, a kerület polgármester asszonya, a kerület országgyűlési képviselője, az MDF alelnöke Dr. Csapodi Miklós, akik megkoszorúzták az emléktáblát. Végül Mikló István egyházunk főgondnokának beszéde zárta a meghitt megemlékezést.

Bemutatkozás

Léta Sándor a nevem, 1964. március 18-án születtem Barót városában (Kovácsa megye – Románia). Szüleim: édesapám, Léta Béla, nagyapjai származású unitárius családból való; édesanyám, Székely Jolán árkosi születésű unitárius családból való. Szüleim összeházasodása után Árkoson

telepedtek le, és én ott nevelkedtem fel. Egy leánytestvérem van.

Árkoson jártam az I–VIII. osztályba, majd Sepsi-szentgyörgyön folytattam a IX–XII. osztályt. Az itt működő Székely Mikó Kollégiumban érettségiztem 1982-ben. Egy évig teljesítettem katonai szolgálatot Bukarestben 1983–1984 között. Az egy évvel előtte történt sikeres felvételi és a katonai szolgálat után 1984-ben kezdtem meg teológiai tanulmányaimat a Kolozsváron működő Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Karán.

Öt évi tanulmány után eredményesen vizsgáztam, és a püspök úr kihelyezett – mint gyakorló segédlelkész – a Petrozsényben levő Unitárius Egyházközségbe. 1989. október elején kezdtem meg lelkései tevékenységem, és a 2001. évig itt tevékenykedtem

mint unitárius lelkész. Ezen 12 év alatt sok minden történt életemben.

1990-ben megnősültem. Feleségül vettem Gergely Erika Gabriella, kolozsvári születésű unitárius hajadont.

Az 1994–1995-ös tanévben ösztöndíjként további tanulmányokat folytattam a Berkeley (Amerikai Egyesült Államok) városában működő Starr King Unitárius Lelkésznevelő Intézetben. Itt a bibliai szak tudomány érdekelt, és ilyen jellegű előadásokat hallgattam. Kezdetben csak egyedül voltam a messzi idegenben, majd a tanév utolsó 3 hónapjára sikerült, hogy a feleségem is kijöjjön, és így együtt tapasztaltuk meg az „amerikai” életet.

Hazaérkezésünk után a régi helyen, Petrozsényben tevékenykedtem továbbra is mint unitárius lelkész. Zajlott tovább az élet, nagy lendülettel fogtam neki a gyülekezetépítésnek és továbbfejlesztésnek, és emellett tanulmányokat írtam és angol nyelvből fordítottam bibliai szakirodalmat, melyet tanulmányutamon megismertem. Különösen nagy érdeklődéssel fordultam az észak-amerikai teológusok történeti Jézus kutatása felé.

A család is gyarapodott: 1997. szeptember 23-án megszületett első kislányunk, Juditka, majd 1999. augusztus 29-én megszülettek az ikrek, Noémi és Jolánka.

Így ötven telepedtünk le Budapesten, és nagy reményekkel nézek az itt végzendő lelkései munkára elé.

Budapesti Unitárius Egyházközség

Az Unitárius Élet 5. számában néhány nagyobb eseményt emeltünk ki gyülekezeti beszámolóinkban. Ezúttal időrendben szólnak az előző lapzártást követő egyházközségi életünkről.

Kiemelkedő jelentőséggel bírt az október 14-ei közgyűlés, melynek egyetlen napirendi pontja volt: a 2001. március 18-ai közgyűlésen megválasztott tisztségviselők megválasztása.

Az októberi közgyűlés 56 igen szavazattal, ellenszavazat és tartózkodás nélkül a korábban megválasztott 15 fős tisztségviselőt egyhangúlag megerősítette.

A 15 fős presbitérium tagjai: dr. Bardócz-Tódr András gondnok, Kaveczkiné dr. Farkas Katalin jegyző, Dr. Barabássy Sándor, Bencze Margit, Kriza Dániel, Muszka Iolya, Schmidt Dániel, Schmidt Gábor, Schmidt Jánosné, Sipos Emőke Villő, Dr. Vajda László, Varnes István, Varnes Kinga, Zoltán Csaba és Dr. Zoltán Zoltán presbiterek.

A 15 tagú presbitériumnak a gyülekezet lelkesze eredményes, Istentől áldott munkálkodást kívánt.

Az őszi szertartások rendjén kereszteltünk hét kicsiny gyermeket: Szász Zsolt és Székely Blanka, Zsolt, Kovács

László és Boromiszsa Csilla; Borbála, Dr. Nagy Ákos Károly és Ciorogan Gabriella; Csilla Orsolya és Gergely Ákos, Fekete Gábor és Ambrus Adrienn; Réka, Szabolcs Imre és Varga Katalin; Etelka Gergely, Kónya Csaba József és Kónyáné Veczel Viktória; Viktória nevű gyermekeit.

A kicsinyek és szülők életére Isten gazdag áldását kérjük.

* * *

Október hónapban egyházközségünk lelkesze eltemette Gergely Károlyt (élt 69 évet), Vass Károlyt (élt 85 évet) és Mátyás Györgyné szül. Érsek Katalint, aki életének 79. évében hunyt el.

Hozzáértőök gyászában osztozva kegyelettel emlékezzünk eltávozott testvéreinkre.

* * *

Október 21-én került sor a hagyományos őszi kirándulásra, melyet a gyülekezeti hitoktató szervezett a hittanos gyermekek és családjaik számára.

A hűvösölgyi fák között már fáztunk volna, de a Nagyrétre még beszűrődött egy kis napfény, ott még volt lehetőség játékra, beszélgetésre. A családoknak és a hitoktatóknak egyaránt fontos ez a kötetlen találkozás. A kisebb gyermekek nagyobb bizalommal maradnak vasárnap délelőttönként azzal az a felnőtellel, akit szüleik is jól ismernek.

* * *

Október hónap volt a kezdete az őszi bibliaóráknak, amelyet minden második héten rendezünk meg. Az együtt töltött órák hit- és gyülekezeti erősítő hatásúak, mindig jó hangulatban 15-20 fő jelenlétével telnek.

Ebben a hónapban kezdtük meg a konfirmáció előkészítő foglalkozásokat is. Ezeket jórészt a gyülekezeti lelkesze vezeti, az énekvezér felkészíti az ifjakat énektanulásra, megismerteti a tanulókkal a régi énekeket, zsolnókat.

* * *

Október végén Szervét Mihály emlék-istentiszteletet tartottunk templomunkban.

A halottak napja alkalmából Kászoni József lelkeszünk is koszorúkkal látogatta meg a budapesti temetőket, egykor élt egyházi és egyházközségi elődjainkra emlékezve, és az emlékezés koszorúit elhelyezte a sírjaikon.

November 1-jén Halottak napi istentiszteleten gyűjtöttunk közösen gyertyát már eltávozott ősünkért, elődjainkért, szüleinkért, házastársunkért, gyermekünkért.

* * *

November 4-én vette fel a Duna Televízió Dávid Ferenc emlék-istentiszteletünk, amelyet november 18-án délelőtt sugárzott.

* * *

November 18-án Sepsiszentgyörgyön, templomszentelésen egyházközségünket lelkeszünk és Tábor István képviselte, ahol átadták a felszentelt templom gyüle-

Budapesti Unitárius,
Egyházközségnek
Budapest V. Nagy Ignác u. 2-4.

Tárgy:
Adományozási szándék
bejelentése és adományozás
(befizetés teljesítése)

Tisztelt Egyházközség! Tisztelt Presbitérium!

Alulírott – mint a Budapesti Unitárius Egyházközség tagja – a Budapesti Nagy Ignác utcai egyházközség eljuttatja a d o m á n y t kívánok tenni.

Az adomány összege: 100000,- Ft (egyszázezer forint)

Az adományozás indítékai:

- hálaadás a Lengyelországból származó unitárius őseimre;
- főhajtás a Lengyelországból – vallásuk miatt – Erdélybe menekült unitárius lengyel közösség előtt;
- tiszteletadás a szabad vallásgyakorlást biztosító – egyházunk bölcsőjét is jelentő – Erdélyi Fejedelemség előtt, mely őket befogadta és vallásuk szabad gyakorlását biztosította;
- ragaszkodás kifejezése őseim hitéhez és az Unitárius Egyház iránt.

Tesztem ezen adományomat *szabad akaratomból és visszavonhatatlanul*, a közelgő Advent és Karácsony, valamint 70 születésnapomra való felkészülés és elmélkedés jegyében.

Adományomat olyan felhasználási célmegjelöléssel teszem, hogy abból a Nagy Ignác utcai templomban az *Úr asztalának teljes felújítása* végeztessek el.

Személyi kikötés:

Az adományozó személye csak elhalálozása után nevesíthető! (Garanciájának biztosítását Kászoni Kövendi József lelkesz úr kezébe teszem!)

Kérem, hogy az adomány befizetése után az adományozás tényéről, összegéről, motívumairól és felhasználási célmegjelöléséről

a) a 2001. évi Karácsony mindkét napján, az adományozó személyére vonatkozó titoktartás (névtelenség) figyelembevételével, a templomi gyülekezetnek, valamint

b) az Unitárius Élet 2001. évi karácsonyi számában a lap olvasóinak tájékoztatást adni szíveskedjenek. (Bizom ugyanis abban, hogy ez az Unitárius Egyházközség kebelében másokat is hasonló szándékra és cselekedetre ösztönözhet.)

Egyidejűleg jelzem, további szándékomban áll jelen adományom kiegészítése is. Ez azonban az Úr akaratán kívül jelen adományozó levelemben foglaltak érvényesülésétől is függ.

Kérem, fogadják nagyrabecsülésem és köszönetem is.

Budapest, 2001. október 24.

kezete részére a szőnyegadományt. A szőnyeg mintázata megegyezik a Tábor István által gyülekezetünk részére adományozott szőnyeg motívumaival.

* * *

November 25-én az istentiszteletet követően a presbitérium és bizottsági tagok részvételével kötetlen hangulatú összejövetelen beszélgettünk egyházunk jelenéről, jövőjéről, ezredfordulóról szóló gondolatainkat megosztva egymással.

Pestszentlőrinc

Október vége és november az emlékezés időszaka volt egyházunk életében is. Október 23-án a gyülekezet lelkésze a Szent István Bazilikában ökumenikus istentiszteleten vett részt, amelyen az 56-os forradalom 45. évfordulójáról emlékeztek meg. Ugyanaznap kerületünkben is ünnepi műsorra és koszorúzási ünnepségre került sor, ahol a megemlékezést Bujdosó István, egyházunk egyik presbitereinek férje tartotta. Október 27-én Szervét Mihály haláláról emlékeztek meg ünnepi istentiszteletünkön. Október 29-én a Farkasréti Temetőben megkoszorúztuk unitárius elődeink sírjait, köztük a gyülekezet alapító lelkészének, Pető Istvánnak, illetve egyházunk másik lelkészének Jakab Jenőnek a sírhelyét is. Novem-

A lap megjelenése idején az adventi várakozás határozza meg a gyülekezet életét: készülünk a december eleji szeretetvendégségre, a december 16-ai gyermekkarácsonyra.

Lélekben elcsendesülve várjuk a legszebb ünnepet, hogy gyermekeinkkel a bibliai történetet évről évre újra elolvassa visszatérhessünk a mítikus időbe, ezáltal a betlehemi csoda részesei lehessünk.

M. I.

Híveinkkel lélekben együtt készülünk az adventi napokra, és várjuk a karácsonyi békés ünnepét.

SZ. A.

Füzesgyarmat

Tele volt ünnepelésekkel, megemlékezésekkel az az őszi időszak. Esztendőnk utolsó negyedében szinte több ilyen alkalomunk van egyházunk életében, mint egész évben. Előző híradásunkban említettük a reformáció emléknapját, amelyre álménykeltően sor is került október utolsó vasárnapján. A beharangozott halottak napjait megemlékezésekre két helyen is sor került. November 1-én a szomszédos Darvas község Polgármesteri Hivatala kért fel, mint az hagyományos már 10 éve. Ugyanaz nap délután pedig saját templomunkban emlékezünk szeretteinkre. Mindkét alkalommal népes halgatóság volt jelen.

A legnagyobb emlékező alkalom november 4-e volt egyházunk számára. E jeles napra mi kaptuk meg a lehetőséget egyházunk főpásztorától, hogy kis közösségünk üzenetét halgathassa sok-sok ezer ember a nemzeti gyász napja alkalmából a Kossuth rádió élő közvetítésében. Gyönyörű hitvalló énekeink és alkalmi versek üzenete között szövt imádságunk és bibliai prédikációnk az éter hullámain keresztül. Azóta is jönnek a visszajelzések közösségünk szolgálatának elismeréséről. Már eddig félszáz szöveget és hangkasszettát kellett elküldjünk a szélerőssza minden irányba hazánk és a nagyvilág különböző részeire. Jóléso értes olvasni a rengeteg levélből, hallani telefonhívásokból, hogy milyen szépen szövtak 3-400 éves énekeink, milyen találókak voltak a két lárnunk előadásában elhangzó versek, és mennyire szívhez és értelemhez szólt volt imádságunk és közt gondolatokkal gazdagított beszédünk. Volt olyan, aki kérte, hogy tanárként diákjainak előadhassa az egész istentiszteletet, mások egyéni fájdalomka, 56-os tragédiájukra vették gyögyöt balzsamot felfedezni sorainkban, dallamainkban. Volt, aki megkérdezte, hogy hol van ez az unitárius egyház és miért nem szövtalunk meg így gyakrabban. Úgy érezzük, hogy Füzesgyarmat ismét jó szolgálatot tett az unitárius ügnek, hozzájárulva ahhoz, hogy jobban odafigyeljenek ránk e kis hazában.

November 18-án délelőtti emlékeztünk Dávid Ferenc mártírhálált szvenvedt püspökünkre. Ugyanazon a napon, délután gyermek-istentiszteletet tartottunk. A „szölgálatot” Kesce Kitti hittanosa növendék végezte. Óriási sikere volt a töb, mint félszáz jelenlevő körében. A templomi műsor

után – hittanosaink hitvalló, modern vallásos dalokat énekeltek, bibliai olvastak – az imateremben agapéra, szeretetvendégségre került sor. A szölk és hozzátartozók késztette izletes falatok elfogyasztását a gyerekek és felnöttek által közö tombolatárgyak kisorolása követte. Úgy érezzük, hogy az ilyen keillemes alkalmak közösségünk öszetartozását erősítik. Köszönjük mindenkinek a segitségét. Az öszzejöveteli bevételeiből nyolc kis Bibliát vásároltunk a hittanorásainkna.

Advent első vasárnapján templomunkban és Gyulán, az imaterünkben mi is meggyújtjuk az adventi kszorú első gyertyáját. Megkezdjük a közös készölödést Karácsony áldott ünnepére. Karácsonyra már van keresztelési bejelentésünk is.

Szomorú szívvel jelentjük, hogy szaporodnak halottaink. Már meggyünk a 30-as szám felé ebben az esztendőben is. Eltávoztottaink nem voltak unitáriusok, de szeretteik a mi egyszerű, vigasztaló szertartásunkat igényelték számukra.

Karácsony estéjén mintegy harminc gyereket fogunk megajándékozni a betlehemesek után. Ugyanekkor öszjük ki a pályadíjakat is nyertesekne. Ugyanis az ősz kezdetén pályázatot hirdettünk hittanorák, valamint övodás és megkonfirmált gyerekeink részére, így a legelkelmesetebb hittanra és templomba járók karácsonykor pályadíjakat vehetnek át. Az I. díj 5000, a II. díj 3000, a III. díj 1000 forint. Szép és nemes vetélkedés folyik gyerekeink között, aminek eredménye a jobb öralátogatás és a még jobb templombajárás.

Karácsony első napján ünneprösz istentisztelet lesz itthon, második napján Gyulán. Az ünnepen műsoros karácsonyt tartunk a helybeli Borostán Idősek Otthonában is. Addig is minden utolsó vasárnap délután 2 órakor istentiszteletet tartunk, valamint hóvégi öszzevont névnap köszöntő rendezünk az otthonbelieknak. Szöveszter éjszakáján fél 12-ór övedt búcszóztat és üjvet köszöntő istentiszteletet tartunk templomunkban. Üjvet napján szintén istentiszteletet vágunk neki az új esztendőnek, Isten áldását kérve újabb hosszú utunkra.

Bálszi László

Kocsord

2001 októberét és novemberét a mártírainkra és halot-
tainkra való kegyetes emlékezés határozta meg gyüle-
kezetünkben.

Megemlékeztünk az aradi tizenhárom vőrandúról, majd
az 56-os forradalom 45. évfordulójára emlékezve meghí-
vást kaptam a Dr. Fazekas Árpád, érdemes orvos, Nyír-
egyháza díszpolgára által rendezett találkozóra a megye-
gyel levélutalra. Itt a forradalom egykori résztvevői találkoztak
Bán István református lelkészével, aki kiutazta magát
a megyeszékhely megmozdulásaiban. Majd megjárta a
fogházakat és kénszer munkatáborokat a megtorlás
idején.

Bán István nagytisztelőtől úr beszámolt a Dr. Abrud-
bányai Jánossal, Kocsord egykori unitárius lelkészével a
forradalom itteni vezéregységével együtt elszenderedt
fogságról. Szívesen beszélné róla a kocsordi gyülekezet
előtt is. Ezzel a lehetőséggel, Isten segédelmével jövő év
március 15-én szeretnénk is élni.

Október 21-én Dr. Fazekas Árpád templomunkban is
tartott előadást Abrudbányai dékán úrról. Az emlékünne-
pessé jelen voltak az Abrudbányai család tagjai és hozzá-
tartozói, akikkel együtt megkoszorúztuk az Abrudbányai-
emléktáblát.

Az alkalom megpecsételéséért Fazekas doktor úr
megajándékozott legújabb kötetével Rácz István tanárról,
a munkástanácsok nyíregyházi elnökről.

Egy hét múlva Isten akaratából a a különös megtisztel-
tetés ért, hogy Nagy Ignác utcai templomunkban megke-
resztelhettem Dr. Abrudbányai János dédunokáját,
Szabolcs Gergelyt. Utána részt vettem a keresztielői
ebéden. Nagy örömmre szolgált a családdal való ismerkedés.

Október 29-én meghívást
kaptam a mátszalkai refor-
mációi emlékünnepegre.
Gyönyörködtető és tanula-
ságos előadásokat hallgathat-
tam meg a Kálvin-szobornál,
a színházteremben és a refor-
mátus templomban. A ren-
dezvényen Kocsordról gyüle-
kezetünk tagjai közül is vol-

tak résztvevők: Székely Ferencné és családja személyé-
ben.

A reformációról, a halottak napjáról, majd november
11-én Dávid Ferenc halálának napjáról kocsordi tem-
plomunkban is tartottunk megemlékezést. A halottainkról való
megemlékezés kapcsán emlékeznék meg e helyén Dr. Benczédi
Jenőné Bedő Mária nagynénémről, egykori hőmező-
vásárhelyi lelkészlelkészről és énekvezéről, akinek teme-
tése 2001. március 17-én volt Hőmezővásárhelyen.

A szomorú esemény kapcsán látogatást tettem Kiss Mi-
hály lelkész kollégánál, és vendége voltam Dr. Benczédi
Ferenc családjának. Köztudomású, hogy ők egyházunk
egyik, ha nem éppenséggel a legnépesebb családja. Épen
a legfiatalabbik gyerek, Gyöngyi születésnapját ünne-
pelték, mely alkalomra a család apraja-nagya egybegyűlt.

Hadd soroljak fel mindannyiukat:

- Dr. Benczédi Ferencné Szabó Gabriella, a család fő,
- Gabi, született 1953-ban, férje Dr. Berényi Károly,
gyermekük: Gabika, Gergő, Domokos és: Dorottya,
- Zsuzsi, sz. 1954-ben, férje Szabó János, gyermekük:
Imre, Lili, Ákos és Gábor,
- Kati, sz. 1959-ben, férje Domján Ferenc, gyermekük:
Réka, Adrienn, Dóri és Ferike,
- Zsófi, sz. 1960-ban, kislánya Ferenc Levente,
- Márti, sz. 1967-ben, férje Kocsis Tamás, gyermekük:
Zsófia, Bence és Anna,
- Gyöngyi, az ünnepelt, sz. 1973-ban és barátja, Be-
csék Krisztián.

Isten adjon mindnyájuknak
vigasztalást családjaikban,
gyermekükben a mellette
képen látható sír, boldog em-
lékő édesapjuk sírja feletti bánatukra.

Engedtetsek meg nekem
megvallani: mit bizonyított ez
a látogatás? A család nemcsak
kötelesség, hanem az egyet-
len igazi örök is az életben.
És hogy ennek ismerete az,
ami unitárius hitünk és tanítá-
saink legfontosabbika.

Nyitrai Levente
lelkész

Dunántúli Unitárius Egyházközség

Legutóbbi beszámolóink óta az istentiszteletek helyszí-
nét és számát illetően történtek fontos változások.

A pécsi helyszínen a Szabadság úti református templomba
került át. Havonta immár két alkalommal gyűltünk össze
(hó második és negyedik vasárnapja, de 11 óra), előtte
12 vállalkozás gyerekekkel foglalkozunk. Szombatonként fel-
nőtt-biliárdok tartására kerül sor. Közösségi együttéléink
nagy örömeinkre szolgálnak.

Székesfehérváron is bevezetésre kerültek a havonta
egyszeri istentiszteleti alkalmak. Az evangélikus egyház-
község szívesen házigazdánk. Első istentiszteletünkön szá-
mos látogatónak örvendhettem. Természetesen a polgári
találkozások sem maradnak el.

Családlatogatásokkor Dunajávöröstől Kaposvár, Ka-
posvártól

Székesfehérvárról mindenütt nagy szeretettel fogadtak.
Legutóbb a debreceni egyházközség meghívására és szí-
ves vendéglátását élvezhettem.

Október 21-én, Pécsen közgyűlést tartottunk. A presbi-
teri és lelkész beszámolók mellett sor került az egyház-

község központjának Pécsre való helyezéseinek megszavazására, amit utóbb az Egyházi Képviselő Tanács is elfo-
gadott.

Mint doktorandusz – óráim és konzultációim mellett –
több tudományos igényű és jellegű konferencián is részt
vettem.

A megújult Országos Ifjúsági Szervezet Ifjúsági lelki-
szének választott. Már a jövő évi IRF-konferencia szer-
vezésébe fogtunk.

Fájó szívvel hozom tudomásukra, hogy november
12-én, Szekszárdon utolsó útjára kísértük és eltemettük
Vizsolyi Gergely (15 éves) testvérünket. Betegségét nagy
bátorsággal viselte. Hite és jelleme, belső ereje és tudás-
szomja példamutató erő volt környezetében.

Emléke legyen áldott. Adjon számára a Jöleken örök bé-
kességet, hozzátartozóinak vigasztalást, lelki megnyug-
vást.

Máté Ernő

Gyerekeknek

Segítség, jönnek a Herdmannok!

A Herdmann gyerekek voltak minden idők legrosszabb gyerekei. Loptak, hazudtak, cigarettáztak (még a lányok is) és disznó véceték meséltek. Ralf, Eugénia, Leopold, Klaus, Olli és Hedvig – 6 sovány, világos hajú gyermek, akiket csak magasság szerint lehetett megkülönböztetni egymástól, illetve a kék foltjaikról, amelyekkel kölcsönösen ellátott egymást, és amelyek testük különböző pontjain helyezkedtek el.

Egy garázs felett laktak a város nyugati végén. A garázst már régen nem használták csak Herdmannék, mégpedig arra, hogy amilyen gyorsan csak tudták ki- és becsapkodták az ajtót, miközben megpróbálták egymást odaszorítani. Ők ugyanis ezt értették játék alatt. Ahol más embereknek az előkert gyepe volt, a Herdmannok oda szikladarabokat tettek.

Ahová mások hortenziabokrot ültettek ott a Herdmannok nadragulyát termesztettek. Egy tábla is állt az udvaron Vigyázat, harapós macska! felirattal.

Az új gyerekek a környéken sokáig csak neveket ezen a táblán, egészen addig, amíg a macskát meg nem látták. Még soha ilyen gonosznak látszó állatot nem láttam. Egy rövid lába volt, egy eltört farka és csak egy szeme. Ez volt az oka, hogy a postás vonakodott a Herdmannoknak a postát elvinni. December eleje volt és mint minden évben a vasárnapi iskolás gyerekek a betlehemes játékok készítették elő karácsonya. Első alkalom volt, hogy a Herdmannok is ott voltak, mert a kis Charlie azt mesélte nekik, hogy ott édességet kaphatnak ingyen. Charlie mamája volt a tanár. Aki betanította a játékokat a gyerekeknek. Charlie nagyobbik nővére mesélte el mindazt, ami ott történt. Először a szerepeket osztották ki. Mindenki bosszúságára Eugénia Herdmann jelentkezett Mária szerepére. És senki sem mert neki ellentmondani, mert erre az esetre titkos, de félreelrethetetlen szörnyű büntetéssel fenyegetőzött.

– En akakor Mária lenni – mondta Eugénia és váll felett hátránézett. – És Ralf szeretne József lenni.

– Értettem – mondta Ralf.

Anya csak bámult rájuk. Olyan volt az egész, mint egy krimiben, ahol a kedves, kicsi, öreg, ősz hajú hölgy egy kétlövét reolvívert húz ki a táskájából, és azt mondja a bank alkalmazottainak: Ide a pénzt vagy lövők! Anya ezt nem akarta elhinni.

A keleti bölcsék szerepére senki más nem jelentkezett Leopold, Klaus és Olli Herdmannon kívül. Tehát ott állt az anyukám, a nyakában egy betlehemes játékkal, amelyben csak Herdmannoké a főszerep. Egy Herdmann és egy főszerep maradt még és nem kell különösebb okosság kitalálni, hogy a hírhöz angalt Hedvig játszotta.

Normális esetben az első próba körülbelül annyira volt szórakoztató, mint egy háromórás utazás az iskolabuszon és pont olyan tologással és lármával is járt. De ez a próba másképpen zajlott. Mindenki feszülten állt, mert féltek, hogy nem lehet majd megmenekülni, ha a Herdmannok valami szörnyűséget követnének el. Ők tíz perccel később érkeztek, és úgy ballagtak be a terembe, mint egy banda, akik egy szalonkészlőnek teljesen szelődni. Hogy Leopold elment Charlie mellett megtekerte a fülét, egy elsőosztályos pedig feliskított, amikor Hedvig elment mellett. Anyu úgy döntött, hogy 6 anyibba hely minden, addig, amíg nem folyik a vér, és még sem az első sem pedig Charlie nem vérzett, tehát semmi nem történt. Anya pedig így szólt: Itt jön a Herdmann család. Nagyon örülünk, hogy itt látunk benneteket. (Biztos vagytok benne, hogy ez volt a legnagyobb hazugság, amit egy templomban valaha kimondtak.) Eugénia nevetett – a Herdmann féle nevetés olyan, amit mi ocsmányának és közönségesnek hívunk – majd leülték, majdnem mint a bűnözők. Nekik kell most a nemeset és a szépet játszani. Nem csoda, hogy mind-

annyian izgatottak voltunk. Anya elkezdte a gyermekeket szétosztani pástorokra, anyáokra, illetve, akik a fogadónak voltak. De már itt adódott az első nehézség. Kik voltak a pástorok, akarta Leopold Herdmann tudni, honnan jöttek. Olli Herdmann egyáltalán nem tudta, mi az, hogy pástor. És mi az a fogadó – kérdezte Klaus. Olyan mint egy hotel magyarázta neki valaki, ahol az emberek éjszakázhatnak. Milyen emberek – kérdezte Klaus. Jézus? A dolog úgy állt, hogy a Herdmannoknak halvány fogalmuk nem volt a karácsonyi történetről. Anya ezért úgy vélte, a legjobb lenne először a karácsonyi történetet felolvasni a Bibliából. Ez hatalmasan ígérkezett, mert a legtöbben körülünk ismerték már a történetet, eleitől a végéig. Különbözött mindig csak azt beszéltek meg, hogy kik vagyunk és hogy hol kell alnunk.

„Mária jegyese volt Józsefnek, de mielőtt egybekeltek volna kint, hogy áldott állapotban van...”

– Terhes – kiáltotta Ralf Herdmann. Ez némi nyugtalanságot okozott. A nagyobb gyerekek kuncogni kezdtek, a kicsik meg tudni akarták, mi volt olyan vicces. Anya kénytelen volt egy pálcával a földet ütögetni.

– Elég, Ralf – mondta, és tovább olvasta a történetet. Mi az, mi az kérdezték újra és újra a Herdmannok, ha egy kifejezést nem értettek. Amikor anya felolvasta, hogy a fogadónak nem volt hely, Eugénának leesett az álla és felugrott.

– Átkozottak – mondta. Még Jézusnak se?

– Na igen – magyarázta anya – senki sem tudta, hogy a születendő baba Jézus lesz.

– Azt tettsz meg mondan, Mária tudta – mondta Ralf. Miért nem mondtad ezt meg nekik?

– Én megmondtam volna nekik – kiabált Eugénia. Én tuti, hogy megmondtam volna nekik. És mi lett Józseffel, ő miért nem szólt, hogy a felesége terhes, és mondta el az egészet?

– Hogy hívják azt az izét, ahová a babát befektették – kérdezte Leopold. Az a jászol, az egy ágyféle? Miért nem volt ágy az istállóban?

– Pont ez az, mondta anya. Egyetlen ágyuk sem volt az istállóban. Ezért Máriának és Józsefnek azt kellett használniuk, ami ott volt. Mit tennél te, ha egy kisbabád lenne, de nem lenne ágyad, hogy belefektess?

– Mi Hedviget egy íróasztalíróba fektettük – mesélte Eugénia.

– Látod – mondta anya és egy kicsit összerándult. Nektek nem volt ágyotok Hedvig számára, ezért valami mást kellett venni.

– Oh, volt nekünk egy – mesélte Ralf, de Olli még benne volt és nem akart kijönni. Nem szerette Hedviget. Ezzel oldalba vágta Ollit – Emlékszel, hogy nem tudtad elvieselni?

– Hogy neki is legyen – folytatta anya, Mária és József a jászolt használták. A jászol egy fa etetővály állatoknak.

– És mi volt akkor azzal a hólyáival? – akarta tudni Klaus.

– Mivel – kérdezte anya.

– Az előbb olvasta. Becsavarták őt egy hólyába.

– Pólyába – sóhajtott anya. Korábban a babákat egy nagy rongyba szorosan betekerték, hogy ne rugpálhassanak. Így kényelmesen és biztonságban érezhették magukat.

Eddig én sem tudtam, hogy mi ez a pólya, ezért különösen nem lepődtem meg, hogy emiatt Eugénia izgatott lett.

– Úgy érte, hogy bepólyálták és betették egy állattetőbe? – kérdezte. És hol maradt az ifjúságvédelmi csoport?

Az ifjúságvédelmi csoport gondoskodott mindig is a Herdmannokról. Én le merem fogadni, hogyha akkoriban valaki az ifjúságvédelemről Hedviget bebugyálálva egy íróasztalfiókba találta volna, biztosan tett volna valamit ellene.

„És az Úr anyaga megjelent nekik” – folytatta anya „és az Úr világossága körülragyogta őket és...”

– Batman! – sikította Hedvig, és megpofozta a mellette levő gyereket.

– Tessék? – kérdezte anya, aki soha nem olvasott képregényt.

– Az éjszaka sötétjében megjelenik Batman, aki bosszút áll a gonoszokon.

– Nem tudom, miről beszélsz Hedvig – mondta anya. Ez az Úr anyaga volt, aki a pásztorokhoz ment.

– A semmiből? – kérdezte Hedvig. A titokzatos éjszakai sötétségből, nem igaz?

– De igen.

Anya ügyszólván szerencsétlenül festett, Hedvig újra leült és nagyon elégedettnek tűnt. Végre tehát ő is megértette a karácsonyi történetnek egy részét.

„Jézus Betlehemben született a zsidók földjén.” – olvasta tovább. „Napkeletről bölcsek jöttek és ezt mondták...”

– Ez te vagy Leopold! – mondta Ralf. És te Klaus és te Ollie. Figyeljetek jól!

– Mit jelent az, hogy bölcsek? – akarta tudni Ollie. Ezek olyanok, mint egy tanár?

– Nem te locsifecsi! – mondta Klaus. Ők valami hasonlóak, mint az Egyesült Államok elnöke.

Anya csak nézte Klaus meglepődve és majdnem olyan boldogan, mint amikor Charlie az egyserzeget kívülről megtanulta.

– Figyezz közel vagy Klaus – mondta. Valójában királyok voltak.

– De most már tovább! – lázadott Eugénia. Valószínűleg a királyok megmondták a magukét a házigazdának, és elhozták a gyereket a vályúból.

– A gyermeket Máriával, az édesanyjával találták. Leborultak elé és imádkát. Kitétek kincseiket, aranyat, tömjént és mirhát adtak ajándékká neki.

– Az meg micsoda? – akarta tudni Leopold.

– Drága olaj és illatos gyanta – válaszolta anya.

– Olaj! Milyen egy fukar király ad ajándékká olajat? Annak a fűzőtősnél jobb helye lett volna.

Nem tudtam megérteni a Herdmannokat. Azt lehetne gondolni, hogy nekik a karácsonyi történet közvetlenül az FBI rendőrségi ügyei közül való. Ők Heródesnek valami véres befejezést kívántak, gondoskodni akartak Máriáról, akinek az újszülöttet egy etetőbe kellett tennie, és a három szent királyt piszkos kémeknek tartották. És amint az első próbát befektették arról beszéltek, hogy József felgyűjtse-e a szállást, vagy csak a házigazdát őrzi a határon túlra.

A Herdmannok közül egy sem járt templomba vagy vasárnapi iskolába. Nem olvastak sem a Bibliát, vagy valami ahhoz hasonlóat, ezért természetes, hogy fogalmuk sem volt, mire számíthatnak. Eugénia például nem tudta, hogy Máriát mindig egy meghátrózott szokás szerint alakítják nyugodtnak, szelídek és átszellemültek. Az a mód, ahogyan Eugénia alakította Máriát, inkább Signora Santorora hasonlított a pizzeriából. Signora Santoro egy nagy kövér asszony, kicsi sovány férjfel és kilenc gyermekkel. Mindig hangosan kiabál és temperamentumosan átölelve gyermekeit húzza őket maga után. Körülbelül ilyen volt Eugénia Máriája. Hangos és parancsoló.

– Menjtek a babától! – kiabálta Ralf, és nem engedte a három királyt a baba közelébe menni.

– A három király a kicsi Jézusnak csak hódolni akart – magyarázta anya már tízedszer. Ők nem akartak ártani neki. Isten őrizz!

– De a királyok szintén nem tudták, mit kellene valójában tenniük – kiáltotta Eugénia. És senki sem merte azt mondani, hogy rossz, vagy esetleg őt lecserele.

Ennél a három királlynál az volt az ember érzése, hogy ők minél gyorsabban vissza akarnak térni Heródeshez, hogy a babát elárulhassák gonoszágából. Négy hétig tartottak a próbák, aztán eljött a szenteste a betlehemi játékkal a teljesített templomban. Mi, mint anyagi kar két versszakot énekelünk egy karácsonyi dalból, majd utána tovább kellett volna dúdolnunk, míg Mária és József az oldalajtón keresztül be nem jönnek. Csakhogy nem jöttek. Tehát mi dúdoltunk és dúdoltunk, ami nagyon unalmas volt és nehéz is. Ráadásul egy rövid idő múlva már nem olyan volt mint egy dal, hanem mint egy öreg búhoszékreny.

– Tudtam, hogy valaminek történnie kell! – suttogta Aliz nekem. – Egyáltalán nem jönnek. Nem lesz sem Máriának, sem Józsefnek.

Én úgy gondoltam tovább kellene dúdolnunk legalább, míg feketék leszünk, de nem tartott ilyen sokáig. Ralf és Eugénia belépett. Csak nem az ajtón keresztül jöttek, hanem egymást az útból lökdösték. Egy percig egyszerűen ott álltak, mintha nem lennének biztosak benne, hogy jó helyen vannak. Úgy talán a gyertyák és a sok ember miatt volt a templomban. Úgy néztek ki, mint azok az emberek, akik valahol egy idegen, hideg helyen állnak, várnak, körülvéve kartonpapírokkal és zsákokkal. Hirtelen nyilvánvaló lett nekem is, hogy az igazi szent családnak is pontosan így kellett megjelennie, szállást találnia egy istállóban, az emberek pedig teljesen mindegy volt mi történik velük. Egyáltalán nem voltak ápoltak és tiszták sem. Pont így nézhetett ki az igazi Mária és József is. Eugénia leple ferden lógott, mint már megszoktuk. És Ralf haza elállt minden oldalán. Eugénia nál volt a baba, de nem a kezében ringatta, mint ahogyan szokásos volt. A vállán átvette, és mielőtt a jászolba tette volna, megügette kétszer a hátát. Hallottam, amint Aliz mélyen benntartotta a levegőt és dühöngve ezt súgta:

– Egyáltalán nem tartom szépnek, hogy a kis Jézust ütogetik, mintha hasfájása lenne. Meglőköti megint.

– El tudod képzelni, hogy fáj a hasa? Én így feleltem: Miért ne? És tényleg el tudtam képzelni. Lehetett hasfájása, vagy nyugtalan volt vagy éhes, pont úgy mint más babák. Ez mutatta, hogy Jézus nem egy felbőrlő szállt alá, mint egy mesefigura, hanem pontosan úgy, mint ahogyan az emberek.

Féldőben énekelnünk kellett. Nagyon hangosan énekelnünk, mert több pásztor volt, mint bárki más. És olyan nagy lármát csaptak pásztorbotjaikkal, amelyekkel körbe-körbe jártak, mint egy hokitűvel. Akkor Hedvig jött ki hátulról, az anygal. Mindenkit előkötött az útból, vagy legalábbis a lábukra lépett. Hedvig volt az egyetlen a betlehemes játéka, akinek valamit mondania is kellett. Ezt ki is használta.

– Hé! Egy gyermek született ma nektek! – kiáltotta, és tényleg úgy cseengett ez, mint a legjobb üzenet a világon.

Mindegyik pásztor reszketett és félt – Hedvigről természetesen – de mindenesetre jól hatott. Ezután jött három ének az angyalokról. Nagyon hosszú ideig tartott, amíg az angyalok felleptek, mert elsősköz jászonták és izgultak, és elfelejtették, hogy hova kellene állniuk. Szármayakkal az ajtóba ragadtak, és hasonló dolgok. Ezután egy kis nyugalom következett, míg nem a három fiú ezt nem mondta: „Mi vagyunk a három király...” A nézők pedig hátrafordultak, hogy a három szent király belépését el ne mulasszák a középső bejáraton.

– Mi ez? – Suttogta Aliz rémülten.

Nem tudtam, de bármilyen volt is mindenesetre nagyon nehéz, mert Leopold majdnem eljette. Mindenesetre az edény nem tömjénnel volt tele, és Klaus és Ollie kezében sem volt semmi, habár aranyágot és mirhát kellett volna magukkal hozniuk.

– Tudtam, hogy valami történni fog! – mondta Aliz ismét. Fogadok, hogy valami egészen borzalmas dolog. Például egy égő áldozat, hiszen te is ismered a Herdmannokat.

Jó. Ők néha valóban meggyújtottak dolgokat, de itt semmi sem volt, amit meg lehetett volna gyújtani. Aztán hirtelen rájöttem mi van náluk. Apukám benne volt az egyházközségnek abban a segítő csoportjában, akik karácsonyra ételsomagokat ajándékoztak. És ez a sonka itt Herdmannék csomagjából való volt. Sőt még a szalag is rajta volt a felirattal: Boldog Karácsonyt. Mialatt mi az aranyat, tömjént hoztuk éneket énekeltek, a három királynak egymással kellett volna beszélnie, majd mindegyiknek egy másik ajtón kiemennie, az azt jelképezte, hogy mindegyik egy másik utat választott a hazajutáshoz. De a Herdmannok ezt vagy elfelejtették, vagy nem akartak így tenni, mindenesetre nem beszélgettek és nem is mentek ki, és ez ellen senki sem tudott mit tenni.

– Mindent tönkretettek! – sustogta Állz.

De szerintem nem így volt. Tényleg sokkal értelmesebb volt, hogy a három király odaült és kipihente magát, hosszú út állt mögöttük, nem lehetett tőlük elvárni, hogy amint megjöttek és a sonkát leszállították, hirtelen ismét eltűnjének. Én úgy találtam, hogy a Herdmannok semmit nem tettek tönkre, hanem éppen ellenkezőleg. A játékok sokkal jobb lett, mivel egyszerűen azt tették, ami számukra logikusnak tűnt. Így az újszülöttet megütötték a hátán és a sonka is sokkal jobb ajándéknak tartható, mint egy sereg parfümös olaj. Az volt a szokásom, hogy mire a Csendes éj, szentésges éj... című dalt énekeltek (mindig ez volt az utolsó) már elegendő volt az egész dologból, és alig tudtam a végét kivárni. De ezen az estén más történt. Hirtelen azt kívántam bár-

csak tovább tartana a betlehemes játék, csak hogy nézhessem, hogy a Herdmannok még mi mindent csinálnak. Talán a három király Mária történetét elmesélné Heródesnek, és azt tanácsolják neki, hogy menjen vissza ahonnan jött, és ha kell még az eget is lehajdúják. Vagy esetleg József visszamehetne velük és egyszer s mindenkorra leszámolhatna Heródesse; vagy József és Mária a három királynak adnák az újszülöttet,

mert senkinek sem jutna eszébe, hogy pont náluk keresse. Így gondolkodtam valami új lehetőségén, hogy hogyan lehetett volna az újszülött Jézust megmenteni. Így a Csendes éj, szentésges éj... kezdetét elhalasztottam, de ez nem okozott különösebb bajt, mert mindenki együtt énekelte. Még a nézők is. Elénekeltek az összes versszakot. Mindenki arra várt egész idő alatt, hogy a Herdmannok valami teljesen hihetetlenet tesznek. És meg is történt: Eugénia sírt. A gyertyafény megvilágította az arcán legördülő könnyeket és meg sem próbálta leföldelni őket. Csak ült ott a rossz és borzalmas Eugénia és sírt, sírt és sírt. Tényleg ez volt a legjobb betlehemes játék, amit valaha nálunk bemutatnak. Mindenki így érezte, de senki sem tudta, hogy miért.

Ezután az emberek a templom első részébe álltak és arról beszéltek, hogy ez az és más milyennek legyen. Mindenki azt mondta, hogy valami különleges kell legyen, de senki sem tudta pontosan leírni. Mint engem illet, számomra a különlegesség Mária. Mária, akiben volt valami Eugénia Herdmann egy kissé nyugtalan, mindent összezavaró természetéből, aki kész mindenkit elpháfolni, aki a babájához közeledni akar. És a három király, Leopold és a bátyjai, akik mindig megmaradnak egy sonkával kezükben.

Mikor aznap este kijöttünk a templomból hideg volt, de tiszta idő. A hó ropogott a lábunk alatt, és a csillagok világosan világítottak. Nagyon világosan. És én a hírhoz angyalra gondoltam, Hedvigre, aki mindig lábával és koszos csizmával áll jelmezében, és rákiált mindannyiunkra: Hé! Egy gyermek született Nektek!

Barbara Robinson
meséje nyomán né-
metből fordította:

Szász Adrienne

Gyurkovics Tibor HÁROMKIRÁLYOK

Háromkirályoknak
három koronája
imbohog a csillag
csillagos nyomára.

Fekete az éfé,
fekete az utca,
háromkirályoknak
fekete az útja.

Siet a siktör,
hunyorog a strázsá,
hol megyen a három
királyok királyán?

Jaj, ne siessetek,
jaj, csak szaladjatok,
jaj, elkerüljétek
katorlát és papot!

Remeg az istálló,
remeg a szél szája
remeg a királyok
három koronája.

Szögbe ne lépjétek,
a csordát várjátok,
hón alatt vigyétek
három koronátok!

A lovak patáit
burkoljátok ronggyal,
ne váltassatok szót már,
csak a csillagokkal!

Tisztelt Unitárius Barátaink!

2001. július 5–8-án Pécsen tartottuk meg Unitárius Ifjúsági Konferenciánkat, mely egyben előkészítette az UNIOSZ megalakulását. A döntést megvalósítva 2001. október 13-án, szombaton az UNIOSZ alakuló közgyűlése egyhangúlag támogatta kezdeményezésünket, és aláírásainkkal igazolva megalakítottuk országos szervezetünket. Az alakuló közgyűlésen a budapestiek mellett megjelentek több vidéki egyházközség képviselői is.

A közgyűlés kisebb javaslattal elfogadta az UNIOSZ alapszabályát, majd megválasztotta tisztségviselőit.

Emlékeztetőül a közgyűlés napirendi pontjai:

1. Adminisztráció
2. Áhitat
3. UNIOSZ alapító nyilatkozat megtétele
4. Alapszabály tárgyalása, elfogadása
5. Tisztségviselők választása
6. Éves munkarend megtárgyalása

7. Egyebek

Jelenleg még zajlanak egyházunk vezetőivel az egyeztető tárgyalások, de reméljük, hogy az év végre minden kérdésben konszenzusra jutunk, így 2002 januárjától megkezdhetjük tényleges működésünket.

Az UNIOSZ megválasztott vezetősége (Máté Ernő, Orbók Szilárd, Pécsi Balázs, Schmidt Dániel) bármilyen kérdésben szívesen áll mindenki rendelkezésére. 2002. január végéig minden egyházközségnek eljuttatjuk az UNIOSZ alapszabályát és a belépési nyilatkozatokat. Következő közgyűlésünk várható időpontja 2002. február hónap.

2002-ben Magyarország ad otthont az IRF nemzetközi konferenciának, melynek megszervezésében az UNIOSZ is szerepet vállal. Terveink szerint a következő UNÉL-számban már konkrét információkat is tudunk közölni.

Schmidt Dániel

HÍREK

Kisfőház-émlék- hely avatására került

sor 2001. november 4-én a Kozma utcai börtön udvarában. Ezen megható ünnepségen beszédet mondott Dr. Mádi Ferenc köztársasági elnök, Dr. Dávid Ibolya igazságügyi miniszterasszony, Fónay Jenő a POFOSZ elnöke, valamint az öt történelmi egyház képviselője, köztük Rázmány Csaba püspök, aki beszédében kihangsúlyozta, hogy „azért van szükség ilyen és ehhez hasonló emlékhelyek avatására, hogy az utánunk jövő nemzedék hiánytalanul megtanulja, hogy igazi nemzet csak akkor és ott létezik, ha annak szívében meggyökereszik az igazi kultúra, a tisztességes erkölcs és a józan kereszténység”.

November 5-én, Imre napján a Mórlic Zsigmond kórtérben levő Szent Imre szobor tövében megartott római katolikus emlékmise keretében, Takaró Mihály református püspök társaságában megszólalt Rázmány Csaba püspök is, kihangsúlyozva, a szülői felelősséget gyermekeikkel szemben. Továbbá kiemelte, hogy a család intézményét, melyet az elmúlt ezer év megsejtett, az utóbbi 50 év teljesen tönkretette, aminek következménye gyermekeink hiányos nevelése, mégpedig szellemi, testi és vallási-erkölcsei értelemben. Időzve Németh Lászlót elmondta: „nem rajtunk múlik, hogy megszületünk-e, de az már rajtunk, hogy mi véle leszünk, hogy örököltünk-e egy csillagot feltűz-e még kezünk”.

Tűzőzn fel mindenki, millenniumnak boidog részese, minél több csillagot örökölt egünkre, hogy ezek a csillagok az elkövetkező ezer évben is világítsák meg magyar nemzetünk egét!

November 20-án Balácsi László egyházunk képviselőjében részt vett a Magyar Bibliatársulat Alapítvány kuratórium ülésén Budapesten, a Kálmán Kálmán u. 35. sz. alatti épületében. Tarr Kálmán főtitkár imádságos üdvözlő, bevezető szavai után Dr. Harmati Béla evangélikus püspök vezette a tárgyalást a Magyar Bibliatársulat Alapítvány módosított és egységes szerkezetbe

foglalt alapító okiratának ügyéről. Remény van arra, hogy ez a változtatás hatékonyabbá fogja tenni az Alapítvány működését, és még többet fog tudni tenni küldetésének teljesítéséért. A közelebb, december 4-i közgyűlés alkalmával még több lehetőség fog adódni a vélemények kifejtésére ezzel az okirattal kapcsolatban.

Dr. Mádi Ferenc, a Magyar Köztársaság elnöke személyes találkozóra hívta a magyarországi egyházakat vezetőit, köztük Rázmány Csabát, egyházunk püspökét is, abból az alkalomból, hogy a karácsonyi ünnepek és a közelebbi évvége lehetőségét kínál az értékelő visszajelzésre és a teendők együttes áttekintésére.

Millenniumi városközpont. Megindulhat a millenniumi városközpont kulturális blokkjának építése. A befektető Trigránit Rt. tavaly egy sokfunkciós, kulturális, szabadidős és turisztikai központ kialakítását határozta el, mely a Nemzeti Színház közelében lesz. Ebben helyezik el a Modern Magyar Művészeti Múzeumot, a Hagyományok Házaát és a Nemzeti Hangversenytermet. A városközpont hater ezer férőhelyes kongresszusi központtal, szállodákkal, kiállítási épületekkel, mozzival, kaszinóval, termálvizes fürdővel, üszöme-dencével, irodaépületekkel és parkolóházzal rendelkező luxuslakásokkal tölti meg az egykori délpéti expóteleket. A létesítménynek a műszaki átadását 2003 decemberé-re tervezik az építők. (MN)

Gutenberg-galaxis magyarul. A kanadai irodalomtörténész Marshall McLuhan 1962-ben publikált híres könyve végre olvasható magyarul Kristó Nagy István fordításában. (MN)

Támogatás az Operaháznak. Rockenbauer Zoltán kulturális miniszter a múlt héten bejelentette: operajátszásunk történetében példátlan mértékű állami támogatásban

részesül a magyar kulturális élet kiemelkedő fontosságú intézménye, az 1884-ben megnyitott Operaház. Az éves költségvetéshez a 2002-es évtől kezdve 6,3 milliárd forinttal jár a magyar kormány, azaz a korábbi támogatást 4 milliárd forinttal megemeli. A szeptember közepén kinevezett főigazgató, Locsmándi Miklós elkészítette fejlesztési koncepcióját, amelyet a miniszter, majd a miniszterelnök is alkalmasnak talált arra, hogy az többlettámogatással megvalósuljon. A cél, hogy az Andrássy úti intézményt tízéves távlatban Európa 10 vezető operaháza között tartsák számon.

Táncosok Franciaországban.

Háromhetes turnéra indult pár héttel ezelőtt a Magyar Állami Népi Együttes, hogy Franciaországban és Svájcban mutassa be a Táncos magyarok című nagyívű kompozícióját. Mihályi Gábor vezető koreográfus táncos-zenes kultúrtörténeti időutazásnak nevezi művét, mely a millennium tiszteletére készült. Regőléssel kezdődik, mongol hős ének dallamára zendülnek föl Arany János halhatatlan sorai. Száll a madár ágrul ágra, száll az ének szájról szájra. Táncházbemutatóval végződik a műsor, amely a Magyar Art programjához kapcsolódik, de tavaly Japánban már nagy sikert aratott. (MN)

Többsébséges CEFTA.

Az egyoldalú protekcionista intézkedések feloldásának lehetőségeiről és a Közép-európai Szabadkereskedelmi Megállapodás (CEFTA) jövőjéről folytatott eszmecsereét Bukarestben a tagországok miniszterelnökei. Megállapodás született arról, hogy ezután többséges rendszerben folytatják az együttműködést.

November 24-én, szombaton délután nyitották meg a Tolnay Szalonban – a „Képzőművészeti portrék” rendezvénysorozat keretében – Szinte Gábor festőművész, díszlettervező, egyetemi tanár kiállítását, mely alkalmából szívóbi gratulálunk!

(Szerk.)